

ΠΑΤΜΙΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΤΟΙ

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΠΑΤΜΟΝ

ΓΕΡΑΡΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΤΕΟΗΣΑΥΡΙΣΜΕΝΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕΥΧΩΝ

ΠΑΛΛΑΙ ΜΕΝ ΕΚΠΟΝΗΣΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΚΚΕΛΙΩΝΟΣ

ΝΥΝ ΔΕ

ΦΙΛΟΤΙΜΩΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΩΜΑΣΙ ΤΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΗΣ ΕΝ ΤΕΛΕΙ ΠΡΟΣΕΤΕΩΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΑΝΟΠΟΙΟΤΥΠΑ ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΩΝ ΓΡΑΦΗΣ

«Συναγάγετε τὰ περισσεύοντα κλάσματα,
ἵνα μὴ τὶ ἀπόληπται».

[Τιμάν. σ', 42.]

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΟΦΒΑΔΜΙΚΤΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 8

ΑΘΗΝΑΙ

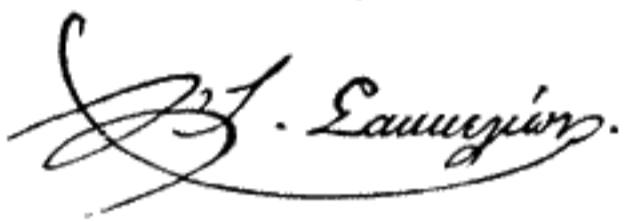
Ζήσασθε καί λέω γένους
βασιλεασθ- κ.ι. χρονού
πρεσβ ονταν
της 1958 Μουλ Πλάταν
της 12/9/1958

Καλλιτεχνικό Κέντρο
Ε.Γ.Δ. Ιωαννίνων
Ιωαννίνα 2006

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Πάντα ἀντίτυπον μηδὲ φέρον τὴν ὑπογραφήν μου θεωρεῖται ως ἐκ τυποχλοπίας προερχόμενον καὶ ως τοιοῦτον καταγγέλλεται κατὰ τὸν νόμον.

E.Y.D τμC.K.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΛΟΓΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΥ

Είς τον δραπετό μου
η Ηδωνικήν θυσίαν δέ
μοι για την πάτη, έντερησην σαλή
την βαθύτερη φύση
τΩι | Αθηνύρω
τη 18η Ιανουαρίου 1959

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

ΠΑΡΝΑΣΣΩΝ

ΤΩ: ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΠ' ΑΙΣΙΟΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

ΤΑΣ ΟΙΚΕΙΑΣ ΕΥΠΟΙΑΣ ΠΑΝΤΙ ΤΩ: ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΔΑΨΙΑΩΝ ΚΑΙ ΑΔΙΑΛΕΙΠΤΟΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΦΕΑΩΝ ΑΡΕΤΩΝ ΜΟΡΦΩΣΙΝ

ΑΔΡΟΙΣ ΤΕ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙ

ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΤΗΣΔΕ

ΑΝΑΛΛΑΒΟΝΤΙ

ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ ΛΥΤΗΝ ΛΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο ΕΚΠΟΝΗΣΑΣ

Ε.Γ.Δ. της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ ΧΑΙΡΕΙΝ

Α'

Τὸ μετὰ χεῖρας πόρημα συντελέσθη μοι πρὸ τριακονταετίας. "Οθεν δὲ εἰς τὸ ἐγχειρῆμα τὸδε ὡριήθη, καὶ οὖ ἐνεκα ἀνέκδοτορ μέχρι τοῦ νῦν ἔμεινε τὸ ἔργον, προτώρ
οὐ λόγος δηλώσει.

Ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχομέρου τοῦ ἀωμα' ἑτοὺς ἐπιδημήσεως καὶ ἀποκαταστάσεως μον
εἰς Πάτμον (γενέτειρα γάρ μοι ἐτέρα νῆσος ἡ Νάξος τυγχάνει), πόθος ἐν ἐμοὶ ἐγεννήθη
διάπνιρος πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς περιωρύμου μονῆς τοῦ Θεολό-
γον ἀποκεψιέων ἐν χειρογράφοις προγονικῶν τιμαλφῶν μυημένων, καὶ ίδια τῶν
αὐτοκρατορίκων χρυσοβούλλων. Δυσαπαλλάκτως δ' ἔχω τοῦ πάθους οἴλα τις δύσερως,
ἔφοιτων εἰς τὴν βιβλιοθήκην, οσάκις ἐτύγχανορ ἀνέσεως τινος ἐκ τῶν βιωτικῶν φρον-
τιδῶν, τοῦ τέως καθηγομέρου τῆς μονῆς καὶ βιβλιοφύλακος ἐν ταύτῳ τυγχάνοντος,
ἀνεπίληστορ δὲ τὴν μυήμην ἀπολιπόντος Βεριαὶν Γρυμάρη, πᾶσαν ἀδειαν προφρόνως
παρέχοντός μοι πρὸς τὸν σκοπόν. Άλλ' αἱ ἔρευναι μον ἐξ ἐπιπολῆς μόρον καὶ ὡς ἐν
προκατάρξει ἐγίνοντο. Κατὰ δὲ τὸ ἀωμόδ' καὶ τὸ ἐν ἀριθμῷ Ν' κατατεταγμέρον χειρό-
γραφον Λιοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἀντέβαλον πρὸς τὸ ἔττυπον μετὰ τοῦ παραφίστον, ἵσα
δὲ καὶ ἀδελφῷ περιλημέρον μοι Ἱεροθέου Φλωρίδου, γραμματέως τῆς μονῆς τὸ τηρι-
καῦτα τυγχάνοντος, ὃν καὶ βράδιον συνεπιλαμβανόμενό μοι ἔσχον τοῦ τῆς ἀγαρα-
γῆς τῶν χειρογράφων ἔργον. Τῆς δ' ἀντιβολῆς τὸ ἔξαγόμερον διαρ ὑπῆρξεν εὐάρεστον
παρὰ γάρ τὰς ὑγιέστερος ἔχειν δοκούσας γραφὰς τοῦ χειρογράφου, σημειώσεως ἔστιν
ἄξιον τὸ ἐκ τοῦ τέλοντος τοῦ νέοντος τῆς ΙΒ' βιβλίου ἐξ ἀπάρτων τῶν περισθέν-
των ἄλλων χειρογράφων τοῦ ιστοριογράφου τούτου ἐκπεσὸν χωρίον τόδε: «Οἱ δὲ Κορ-
» κυραῖοι, διὰ τὴν πρὸς τὸν θεοὺς εὐσέβειαν, τῆς μὲν τιμωρίας αὐτοὺς ἀπέλινσαν, ἐκ
» τῆς πόλεως δ' ἐξέπεμψαν· οὗτοι δὲ πάλιν γεωτερίζειν ἐπιβαλλόμενοι, καὶ τειχίσαρ-
» τες ἐν τῇ νήσῳ χωρίον ὄχυρὸν ἐκαποτοιοῦντο τοὺς Κορκυραίους. Ταῦτα μὲν οὖν
» ἐπράχθη κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν.

Ἡ τακτικὴ τοίνυν ἔραρξις τοῦ ἔργου ἐγένετο τῷ ἀωμόδῳ ἔτει, ἐπὶ τῆς ἥγονμερίας τοῦ
τὸν Βεριαὶν διαδεξαμέρον μακαρίτον Δαριήλ Συχρῆν. Οὗτος γὰρ φιλόμουσος ὡς ἄμα
τε καὶ ζηλωτὴς τοῦ καλοῦ, βονλόμερος τὴν μοναστηριακὴν βιβλιοθήκην καθ' άλα
διενθετήσαι, ἀνέθηκε τὸ ἔργον ἐμοὶ καὶ τῷ τέως βιβλιοφύλακι Ἱεροθέῳ Φλωρίδῃ.
Προύργιαίτατορ οὐν ἐδοξέ μοι τῆς τῶν χειρογράφων ἀπάρξασθαι ἀγαραγῆς, εἰτ' οὕτω
δὲ καὶ περὶ πάρτων τῶν ἄλλων ἐπιψειθῆται. Καὶ δὴ ἐπελαθόμην πρῶτον, συναρή-
γοντα ἔχων, ὡς εἰρηταί μοι, καὶ τὸν Ἱερόθεον, τὴν τῶν χειρογράφων ἀγαραγῆν κατὰ
σχέδιον ὅλως τῆς ἐμῆς ἐπιτοίας ίδιον· οὐδὲ ἵνα γὰρ ἀτυχῶς Κατάλογον τῷτον
ἐσπερίαν Εὐρώπην βιβλιοθηκῶν εἶχον ὑπ' ὄψιν, δπως μοι γέρηται χρήσιμος ὡς ἐπο-
γραμμός, δτι μὴ μόρον τὴν τοῦ Μοντεφαλκωνίου Ἐλληνικὴν Παλαιογρα-

ς.

γρίαν. Ὡς ἐκ τούτον δὲ οὐδόλως διστάζω πρῶτος ἐγὼ δημολογήσαι διτὶ τὸ ἔργον ἔχει ἐλαττώματα καὶ πολλὰ μάλιστα, ἀλλ' ἐπαγαπανεῖ με οὐδέα διτὶ οὐκ ἀγνώμονι οὐδὲ ἀγεπιεικεῖ περιτενέεται κριτῇ, ἀγαλογίζομένῳ διτὶ οὐχ ὡς ἐβούλομητ ἐγένετο, ἀλλ' ὡς τὴν ἐρότα μοι συνεχώρουν βοηθήματα· «έτι ἄπασι γὰρ τὸ τέλειον ἀδύνατο», κατὰ τὸν ἐκ Χαιρωνείας φιλόσοφον. Τόχη δ' ἀγαθῆ ἐτ αὐταῖς τοῦ ἔργου ταῖς εἰσβολαῖς ἀφικομένους εἰς Πάτμον τοῦ τῆς παλαιογραφίας περικλεεστάτου γράμμονος Κωνσταντίνου Τισσενδόρφιου, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Λευψίᾳ παγεπιστημόν, ἐπέδειξα αὐτῷ τὴν τέως γεραιότερην μοι ἐργασίαν καὶ ὃς ἐπιδοκιμάσας τὸ ἐμὸν σχέδιον παρεθύρην με πρὸς αὐτέλεσιν καὶ ταχεῖται αὐτοῦ ἐκδοσιν.

Τῷρ χειρογράφῳ τῷρ κατίταξιν προειλόμητρ οὐχὶ κατ' εἶδος ποιήσασθαι, ἀλλὰ κατὰ στοιχεῖον, ἐκλογὴν ποιησάμενος ἐξ ἀπάρτων τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ χειρογράφων μόγον τετρακοσίων ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτὸς τευχῶν, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει τῆς Ἀργυρίας κατατεταγμένων εἴκοσι καὶ ἑρρέα Λειτουργικῶν. Εἰς δύο δὲ μέρη διετλον τὸ πόνημα, ὃν τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει ἀπάρτα τὰ περιγραμμῆτρα τεύχη, ἄτιτα, συμπεριλαμβακομένων καὶ τῶν ἐν τέλει Λειτουργικῶν, συγκεφαλαιοῦνται εἰς πέρτε πρὸς τοὺς τριακοσίους τὸ δὲ δεύτερον περιλαμβάνει πάντα τὰ ἐπὶ χάρτον γεγραμμένα, εἰς εἰκονογραφία πρὸς τοὺς τετρακοσίους συγκεφαλαιούμενα, ἵνα ἐν συνόλῳ τεύχη ΨΛΕ¹. Τῷρ ἐτ τοὺς τεύχευτιν οὖν τούτους περιεχομένων συγγραφέων Ἀρωτήμους μὲν ἐπέγραψα, ὃν ἐν τῇ τοῦ πονήματος κεφαλίδι οὐκ ἐμφέρεται τοῦρομα· Ἀδηλον² δέ, ὃν σὺν τῇ ἐκλελοιπνίᾳ κεφαλίδι καὶ τὸ οἰκετον ἐκάστον ἐξέλιπεν δομα. Τούτων δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ ΥΟΒ' ἔως τοῦ ΨΣ', ἴδιος ἐστι πόνος τοῦ φίλον Τεροθέου, πολλῷ τῷ χρόνῳ νοτερον ἀραγραφέτα.

B'

Ἀριθμέοντος τοίνυν εἰς Ἀθήνας κατ' ἀρχόμενον τὸν Ὁκτώβριον τοῦ φωκᾶ³, μικρὸν πρὸ τῆς λαθαιρέσεως τοῦ ἀνεψιτήστον καὶ κατὰ πάντα χρηστοῦ, ἐγαρέτον τε καὶ ελληνικωτάτου ἐκείνου βασιλέως Ὅθωνος (καὶ ἀπαραιροῦται τοῦτο τοὺς τῶν σφόδρα μεμψιοίρων καὶ βαρυψητίων) ὅπως γρογτίσω περὶ τῆς τοῦ ἔργου ἐκδόσεως, ἐκ χρηστῶν ἥγονην περὶ τούτον ἐλπίδων. Ἐρ τῷ μεταξὺ δὲ τῆς τῶν τότε πραγμάτων ἀρωματίας ἀμφιταλατενομένῳ μοι περὶ τοῦ πρακτέον οὐκ ἀρόνητον ἐδοξεῖτο ὑποβαλεῖται τὸ τῆς τοῦ ἱμιετέρου Ηαγεπιστημόνιον κρίσιν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ συγχροτηθείσης ὑπὸ τῆς παγεπιστημακῆς συγκλήτου ἐπιτροπείας συγκεψιέντης ἐκ τῶν ἐξῆς καθηγητῶν, τοῦ μακαρίτον Κωνσταντίνου Κορτογόρου καὶ τῶν ἔτι περιότων Στεφάνου Α. Κονιαρούδη καὶ Δ. Ν. Βεργαρδάκη, παρέδωκα αὐτῇ τὸ πόνημα, ἵτις καὶ ἐπεξεργασθεῖται αὐτὸν ἐξίθισκε τὴν ἐπομένην κρίσιν:

Πρυτανεῖα ἐν. Ηαγεπιστημόνιου
Ἄριθ. Ηρ. 2446.

Πρὸς τὴν Σ. Σύγκλητον τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐξετάσκοντες τὸν εἰς τὴν ἡμετέρου ἐπιστασίαν ἀνακτεθέντα Κατάλογον τοῦ κυρίου Συκκελίωνος ἀναφέρομεν εἰς ὑμᾶς τὴν ἡμετέρου περὶ τοῦ ἔργου τούτου κρίσιν.

¹ Περὶ παῖδ. ἀγωγ. τ.

² Κατὰ λίθην ἐγράψη, ὁ ἀστικὸς οἶκος ἦντι τοῦ ἀλτήριούς τετρακοσίου ἰδίουμάκοντα καὶ ἴνος.

Ο Κατάλογος οὗτος περιέχει ἀπαρίθμησιν καὶ περιγραφὴν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἐπτὰ² χειρογράφων, εὐρισκομένων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὃλης φιλοσοφικῆς, ιστορικῆς, γραμματικῆς καὶ θεολογικῆς. Τούτων τὰ πλεῖστά εἰσι τὰ θεολογικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά, ὅν πολλὰ καὶ ἀνέκδοτα, τῶν δὲ λοιπῶν, πλὴν μικρῶν τινῶν πονηματίων, οὐδὲν σχεδὸν διπερ μὴ ἐκδεδομένον. Ἐκτὸς τούτων προσήρτηνται εἰς τὸν Κατάλογον καὶ πανομοιότυπα ἀντίγραφα διαφόρων χρυσοβούλλων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, βασιλικῶν διατάξεων (πιττακίων), ἀρχαίων (τοῦ 11ου καὶ 12ου αἰώνος) πατριαρχικῶν σιγιλλίων, τεσσαράκοντα καὶ δύο πάντα τὸν ἀριθμὸν. Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ θέλη τοῦ Καταλόγου. Ως δὲ πρὸς τὸ εἶδος, διαφέρει τὸν Καταλόγον ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ὅτι κατέχει ἀπόντα τὰ ἐπιστημονικὰ προσόντα, δισκαναγκαῖα εἰς τὴν φιλοπόνησιν τοιούτου ἔργου· διότι καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐξελέγχεται ἐγκρατής, καὶ τὴν πρὸς ἐκτίμησιν τῶν χειρογράφων ἀναγκαῖαν πεῖραν καὶ τριβὴν κέκτηται· ὥστε ἡ τοῦ Καταλόγου τούτου περιγραφὴ τῶν χειρογράφων, διότι τε τὴν λεπτομέρειαν καὶ ἀκρίβειαν καὶ τὴν πρὸς τὸν θρησμὸν τῆς ἡλικίας τῶν διαφόρων χειρογράφων εἰδημοσύνην, ὡς καὶ τὸν ἀπταίστον ἐλληνισμὸν τῆς φράσεως καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς, ἀποβάλλει, οὐδενός, δισκαναγκαῖαν νὰ κρίνωμεν, ἐλλιπής δὲ ἔχει τις νὰ απαιτήσῃ ἐκ τῶν τοιούτου εἴδους ἔργων.

Διὰ ταῦτα πάντα, καὶ διότι ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ἔκδοσις τοῦ Καταλόγου θέλει παροτρύνη καὶ ἄλλους διογονεῖς λογίους, εὐποροῦντας εὐνοϊκῶν ἀφορμῶν καὶ περιστάσεων πρὸς ἀναδίφησιν καὶ ἐξέτασιν τῶν πολλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς περισωζομένων ἐτὶ χειρογράφων καὶ οἰωνδήποτε ἄλλων πατρών μυημέων, εἰς τὸ νὰ ἐπιδιθῶσιν εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ περιγραφὴν τούλαχιστον αὐτῶν, τὸν μὲν Κατάλογον κρίνομεν κατὰ πάντα λόγον ἀξιον ἐκδόσσεως, εὐχόμεθα δὲ ἵνα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, τιμῶσα τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίας φιλολογίας καὶ ιστορίας φιλοτίμους πόνους τοῦ φιλογενοῦς συγγραφέως, διατάξῃ τὴν δημοσίᾳ δαπάνην ἔκδοσιν τοῦ Καταλόγου τούτου.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Μαρτίου 1863.

Κωνστ. Κοντογόνης
Στέφ. Α. Κουμανούδης
Δ. Ν. Βερναρδάκης.

(Τ. Σ.) "Οτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 13 Ιουλίου 1863.

Ο ύπογραμματεὺς τοῦ ἑνίκου Πανεπιστημίου
Ι. Ιατρίδης.

Συνεπῶς δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ Πρυτανεία τοῦ παγεπιστημίου, τοῦ καθηγητοῦ Π. Παπαφῆγοπούλου πρυτανεύοντος, ἀνήγειρε πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τὴν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου αὐτῆς:

Ἀριθ. Πρωτ. 2446
Διεκ. 652

Πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ.

Ο κύριος Ι. Σακκελίων ἐκπονήσας φιλοτίμως Κατάλογον τῶν ἐν τῇ ιερᾷ μονῇ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου σωζομένων χειρογράφων, ἡτίσατο παρὰ τῆς πρυτανείας ἵνα κριθῇ τὸ

¹ Πάντων τούτων τῶν χρυσοβούλλων καὶ ἄλλων βασιλικῶν ἐγγράφων, πατριαρχικῶν τε σιγιλλίων καὶ ἴδιωτικῶν συμβολαίων τῶν μέχρι τῶν τῆς ἀλώσεως χρόνων τὰ ἀντίγραφα, εἰς δεκατέσσαρα πρὸς τοῖς ἑκατὸν τὸ σύνολον συναποτελούμενα, εἶχον πρωρισμένα ἵνα ἀπαρτίσωσιν ἴδιον παράρτημα τῆς Πατμιακῆς Βιβλιοθήκης ἀλλ' ἵνα μὴ διεγρευστέρα ἀποβῇ αὐτῶς ἡ ἔκδοσις ὡς ἐκ τοῦ δγκου τοῦ βιβλίου, προῦχρινα ἀποστεῖλαι αὐτὰ τῷ ἐπανειλημμένως αιτήσαντι με Ιωσήφ Μυλλέρῳ καθηγητῇ τοῦ ἐν Ταυρίνῳ πανεπιστημίου ἢ δὴ καὶ ἐκδοθέντα ἔναγγος ἀποτελοῦσι τὸν Γ' τόμον τῶν ὑπ' αὐτοῦ τούτου καὶ τοῦ Fr. Mielosich ἐκδιδούμενων Acta et Diplomata Graeca medii aevi.

η'.

έργον αύτοῦ παρὰ τῶν ἀριστίων καθηγητῶν καὶ νὰ τυπωθῇ, εἰ δυνατόν, δαπάνη τοῦ δημοσίου. Τὴν αἵτησιν αύτοῦ ὑπεβάλλουμεν εἰς τὴν Σύγκλητον, ἵτις συνέστησεν ἐπιτροπείαν συγκειμένην ἐκ τῶν καθηγητῶν κυρίων Κωνσταντίνου Κοντογόνη, Στεφάνου Κουμανούδη καὶ Δημητρίου Βερναρδάκη, οἵτενες ἔξετάσσονταις ἐπιμελῶς τὸ ἔργον αύτοῦ εὑροῦν διό τε τὴν ἀκρίβειαν τῆς περιγραφῆς καὶ τὸ ἀπταιστον τῆς φράσεως ἀξιονέκδοσεως. Ή δὲ Σύγκλητος, εἰς ἣν ὑπεβάλλομεν τὴν γνωμοδότησιν τῆς ἐπιτροπείας, ἐνέκρινεν αὐτὴν ἀποφανομένην, ὅτι πρέπει πάντι σθένει νὰ ἐμψυχωθῶσιν οἱ περὶ τὰ τοι-αύτα ἔργα ἀσχολούμενοι, ὅπως διατηρηθῶσι τὰ ἀργαῖα ταῦτα τοῦ ἐλληνισμοῦ καιρήλια καὶ γίνωσι γρήσματα εἰς τὸ γένος. "Οἷς διαβεβαζόντες ἐν ἀντιγράφῳ τὴν γνωμοδότησιν τῆς ἐπιτροπείας, παρα-καλοῦμεν αὐτὸς εἶ ὄνομάτος τῆς Συγκλήτου ἵνα εὐαρεστηθῇ νὰ διατάξῃ τὰ εἰκότα δπως τυπωθῇ, ἐ-εἰρημένος Κανόλογος διωρεάκν ἐν τῷ Β. τυπογραφείῳ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 26 Μαρτίου 1863.

Εἰπειθέστατος

Ο πρύτανος

Π. Παπαβρήγοπουλος

(Τ. Σ) "Οι ἀκρίβεις ἀντίγραφοι.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 13 Ιουλίου 1863.

Ο υπουργούμενος τοῦ ἔθν. Ηχνιπιστημάτου

Ι. Ιατρίδης.

Kαὶ ταῦτα μὲρ τὸ ἰμέτερον πανεπιστήμιον τῷ δ' ἀ.λλοδαπῷ σορῷ, οἷος Const. Tischendorf, Emman. Miller, Rich. Bergmann, P. Decharme et Petit de Julleville καὶ L. Duchesne ἴδοτων καὶ ἔξετασάντων τὸ χειρόγραφό μου, τὰς εὑμενεῖς χρίσεις παρα-λείπω ἵνα μὴ περιαντολογίας δίκην ὀφελήσω. Τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἐγγρωστοποίησέ μοι διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου τὴν ἀποδοχὴν τῆς τοῦ Πανεπιστημίου συστάσεως:

Αριθ. Ηρωτ. 8443
Διεκπ. 14

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ηρός τῷ κ. Ι. Σακκελλίωρα.

Γνωστοποιοῦμεν ὡρίν ὅτι κατ' ἀπόρχουν τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐνεργή, νὰ τυπωθῇ, τὸ ὄμρ-τερον πόνημα Πατριαρχῆς Βιβλιοθήκης εἰς τὸ ἔθνικὸν τυπογραφεῖον. Δι' ἐγκυλίου διὲ ἡμῶν συνεστήσα-μεν τὰς περὶ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἀγγελίκας σας τοῖς ἐν τῷ βασιλείῳ ἱεράρχαις καὶ τοῖς προστατέ-νοις τῶν εὐαγγέλιον μοναχοῖς, ἵνα συνδράμωσιν ὡρίς εἰς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον σας.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 24 Οκτωβρίου 1863.

Ο υπουργός
Β. Κ. Νικολάπουλος.

N. M. Κλάδος.

Εἰ καὶ ἀνήγγειλα δ' ἔκτοτε διὰ τῆς ἀπὸ α' Ιουλίου τοῦ γωξῆ' προκηρύξεώς μον τὴν τοῦ πονήματος ἐκδοσιν, ἐπὶ τούτῳ μάλιστα διατέλεσα ἐγταῦθα ἡως τοῦ γωξε', ἀ.λ.Γ' ὁ; ἐκ τῶν καθ' ἐκάστην προτεινομέρων μοι ἀγαθολῶν (πᾶσαν γὺρ τοῦ ἔθνικοῦ τυπο-γραφείου τὴν ἐργασίαν ἀπεβόλομενα ἢ ἐκτέπωσις τῷ πρακτικῷ τῆς τέως ἐκ ἐγγρεῖον διατελεόπτης Ἐθνικῆς Σερελεόσεως, ἵτις πᾶσαν τὴν κυριαρχικήν ἐπωλισαμένη ἐξο-σταταρ, ἐν Καρδίᾳ μοίρη ἐτίθει τὴν ἀρτιπαγῆ βασιλείαν), πρόσθιες δὲ καὶ ἐκ τῶν παρὴν τοῦ τηρικαῦτα διενθέρωστος τὸ ἔθνικὸν τυπογραφεῖον παρεμβαλλομένων μοι δε-

κολιῶτ καὶ προσκομιάτων, ἀποδυσπετήσας ἐπέστρεψα σίκαδε, δεξιώτερον καιρὸν ἀποκαραδοκόντι.

Ἄλλα καὶ μετὰ τὴν πρόσκλησίν μου εἰς Ἀθήνας ὅπως ἀραλάβω τὴν ἐπιμελητειαν τῶν ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ ἀποκεψιέων χειρογράφων, δυσελπιστῶν διετέλεντον εἰ ποτε ἄρα τὸ πόρνημα δύεται τὸ τοῦ τύπου φῶς τοῦτο μέν, δι τὸ ἐμὸν βαλάρτιον κενὸν ὑπῆρχεν ὡς πάντοτε τοῦτο δέ, ὅτι οὐδεὶς παρίστατό μοι γεγρατὸς χορηγός. Πλὴν ἀλλ' ὅμως, τόχη ἀγαθῆ, ἐν την συνεδρίᾳ τοῦ ὑγκροτούντων τὸ φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικὸν τμῆμα τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρασσοῦ, γερομέρη κατ' Ἀπρίλιον τοῦ φωτιῆ ἔτος, ἐγγένη θεμάτων πρὸς διαγωνισμὸν προσκληθέντων ἐπὶ τῇ ἑορτασθησομέρῃ εἰκοσιπενταετούρδε τοῦ Συλλόγου, τῇ προτάσσει ἐνδὲ τῶν τοῦ τμήματος ἐταίρων, τοῦ Ν.Γ. Πολίτου, οὐδὲν ἵξεντορ ἐνεκρίθη, ἵν' οὖτος ἀπορέγωσιν οἱ ἀγωνοδίκαιοι τὰς παρὰ τῶν ἀποτελούστων τῷρι βραβεύσεως εἰθισμένας μεμύημοιρίας ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν προέβαλτο τῆς Ημιτριακῆς Βιβλιοθήκης τὴν ἐκδόσιν. Τὴν οὖν πρότασιν ταύτην παρὰ πάντων τῶν τοῦ τμήματος ἐταίρων ενδεστῶς δεκτήν γερομέρην ἀπεδέξατο ἐπειτα καὶ ἡ Σύλλογος ἀφέρων. Παρατεθείσθωσιν δὲ τὰ περὶ τούτου ἐν τοῖς τοῦ Συλλόγου πρακτικοῖς ἀπιγρεφίμενα: «Δέοντος ἐκρίθη ὅμως ἐκ τούτων [τῶν θεμάτων] οὐδὲν διεράμενον τὰ ἐκπληρώση τὸν ακοτόρ, δι' ὃν δὲ Σύλλογος ἀπεγράψις τὰ παραστῆται εὐπροσώπως κατὰ τὸν ἑορτὸν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος αὐτοῦ προεκρίθη δ' ἵνα ἐκδοθῆ δαπάναις τοῦ Συλλόγου συγγραφὴ ἐτοίμη μέν, ἀλλ' ἡτοι δέσκολον εἴραι τὰ δημοσιευθῆ ἐπὸν ἴδιωτον, καὶ ὡς τοιαύτη ἐξελέχθη ἡ τοῦ κ. Ἰω. Σακκελλαρού Ημιτριακῆς Βιβλιοθήκης, ἡτοι Ἀραγραφὴ τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Ηάτμῳ γεγραπτὲς μορῆς τοῦ Θεολόγου τεθησανθησιέων χειρογράφων»⁴. Εἴ μὲν οὖν σπουδῆς τούτοις ἀξιον εἴη παρὰ τοῖς φιλολόγοις τὸ πόρνημα, ἀποδοτέα ἡ χάρις τῷ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνος πρὸ εἰκοσιπενταετίας συστάστι ἐν τῷ κλειτῷ τῆς Παλλάδος ἀστει φιλολογικῷ Συλλόγῳ Παρασσῷ. Χωρεῖτω δὲ τὸν ὁ λόγος μικρὸν καὶ εἰς ιστορίαν τῆς μοραστηριακῆς βιβλιοθήκης.

Γ'

Ίδρυτης αὐτῆς ὑπῆρχεν αὐτὸς οὗτος ὁ καὶ τῆς ιερᾶς μορῆς κτίτωρ ὅπος πατέρης Χριστόδομος. οὐ τίποτε ἐν παγομοιοτέπφῳ ὑπογραφήν βλέπε ἐν τῷ προσηρτημένῳ τῷ τέλει σ' πλακαὶ, εἰ ληγμένην ἐκ τοῦ κωδικελλῶν (ἐπιδιαθήκης) αὐτοῦ, γεγραψιέρον οὗτος τῇ μὲν Μαρτίου τοῦ ΣΧΑ' († 1093), τοντέστι μῆδι ἴμεροι πρὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας αὐτοῦ ἔχει δὲ οὕτω: «† Χριστόδομος ὁ ἐν μοναχοῖς εὐτελῆς ὁ τοῦ Λάτρους οἰκεῖα χειρὶ προέταξα καὶ ὑπέταξα ἥ». Οὗτος τοίνυντος τίτλος ἐγγένεται ἐν τῇ μνηστικῇ διαθήκῃ αὐτοῦ: «Σὺν τούτοις πᾶσι καὶ τὰ βιβλία μον (καθὼς ἡ ἀπογραφὴ αὐτῶν περιέχεται, [η] καὶ ἐπεγράψη οἰκειογείρως παρ' ἐμοῦ) πάρτα, ἵνα εἰσὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ μορῇ τῆς Ηάτμου». Καὶ πάλιν ἐν τῷ κωδικελλῷ: «Σὺν τούτοις πᾶσι καὶ τὰ βιβλία πάρτα, ἀπερ ἀπεχαριστάτο μοι ὁ ἀγιώτατος καὶ οἰκονικεικὸς πατριάρχης χρις Νικόλαιος (ζῆται Κύριος ὁ Θεὸς ὅτι οὐ φεύδομαι), κατέτειχα εἰς τὴν αὐτήν μορήν. Καὶ εἰ ποτε πειραθῇ [τις] ἀπὸ τοῦ οἰκείου μοραστηρίου τοῦ Σεύλου, η ἀλλον μοραστηρίου, τοῦ μηδεὶς μετέχειν ἐκ τοῦ Λάτρους ἐπιλητεῖται ἐκ τῶν διωριθμέντων μοι παρὸν τοῦ ἀγιωτάτου».

⁴ Παρασ. Τόμ. IA', σελ. 444.

» πατριάρχον βιβλίων, ήταν μὴ εἰςακούηται, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρὰν τῶν τιν' ἀγίων Πατέρων
 « ἐπισπάται, καὶ τὴν ἐμὴν τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἐπεὶ μετὰ δύο καὶ τρεῖς ἀντιθέσεις ἔπεισα
 » τὸν δεσπότην ἀντιστρέψαι πρὸς τὸ Λάτρος τρεῖς μοίρας τῶν βιβλίων, καὶ παρεδόθη-
 » σαν αὐτὰ τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ τοῦ φυλάττειν ταῦτην τὸ μέρος τῆς μονῆς τοῦ Λάτρους τὴν
 » δὲ τετάρτην μερίδα, ἐκ τῶν μὴ ἔχόντων κόσμον βιβλίων, παρεδόθησαν ἐμοὶ ἐκ προ-
 » ταγῆς τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου καὶ γέροντος ἐπὶ συνόδου ἐν τῷ μεγάλῳ σεκρέτῳ
 » Σημείωμα καὶ Ὅπομνημα περὶ τῶν τοιούτων βιβλίων. Καὶ γὰρ μετὰ τὸ αἰχμαλωτισθῆ-
 » ναι τὸ Μελαρούδιον καὶ ἀποσκιβαλισθῆναι τὸ βεστιάριον τοῦ Λάτρους, ωςπερ δὴ
 » καὶ τῶν λοιπῶν μοναστηρίων παρὰ τῶν ἀθέων Τούρκων, ἀπέστειλα πλοῖον μετὰ λαοῦ,
 » κρατήσας τὸν οἰκορύμονον τὸν κατέχοντα ταῦτα, ἔφερον τοῦτον εἰς τὴν Κῶ μετὰ τῶν
 » βιβλίων, καὶ μετὰ τοῦτο εἰςήρεγκα ταῦτα εἰς τὴν πόλιν. Καὶ εἰ μὴ τοῦτο οὕτως ἐποί-
 » ησα, ἦρδην ἢν ἀπώλοτο. Τὰ δὲ πλεῖστα τῶν εἰρημένων βιβλίων ἐξ οἰκείων μου
 » κόπων καὶ ἀραιομάτων ἐξωρησάμην· καὶ ἐνεκεν τούτουν, τῆς ἀληθείας συμμαρτυρού-
 » σης μοι, ἀνεταξάμην ἐν τῷ παρόντι κωδικέλλῳ μου καὶ περὶ τῶν τοιούτων βιβλίων¹.
 » Αραιρίσθοιο δ' ὅτι καὶ κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἡ βιβλιοθήκη προέβαινεν εἰς
 » αὐξῆσιν, τὸ μὲν ἐκ τῆς παρὰ τῶν μοναστῶν ἀρτιγραφῆς, ως δ' αὐτὸς πατήρ ἐντέλλεται
 » πέφρικε² τὸ δὲ ἐκ τῆς προσελεύσεως ἀλλοδαπῶν μοναστῶν, τὰ οἰκεῖα συναποφερόν-
 » των βιβλία. Ιδίως μάλιστα μητίμης ἄξιά εἰσι τὰ βιβλία τοῦ σοφοῦ Κρητὸς Νικηφόρου
 » τοῦ Λαοδικείας, τούπικῆντος Χαρτοφύλακος, ὃν εἰς ἀπόθεσιν καὶ φυλακὴν ἐδείματο τὸ
 » ἀριστερῆ τῷ εἰσιόντι τὸ ἄδυτον τοῦ ναοῦ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ κείμενον δωμάτιον, τὸ καὶ:
 » Εὖ ρινοφυλάκιον λεγόμενον, ἐπιγράψας: «Ἐνθάδε τεθησαύρισται τὰ βιβλία
 » Νικηφόρου Λαοδικείας τοῦ Κρητός, προηγούμενον τῆς μονῆς ταῦτης, οἰκοδομήσατος
 » ἐπὶ τούτῳ τοῦτον τὸ οἰκίδιον. Ετει ἀπὸ Χριστοῦ αγκε³».⁴

Δ'

Κατάλογοι ὄνοματικοὶ τῆς βιβλιοθήκης ἐγέρθοντο οἱ ἔξι:

a') Ο ἐτει Σύθ († 1201) ἐπὶ τῆς ἱγονμείας Ἀρσενίου μοναχοῦ γερονώς, ἐν
 ᾧ ἀγαρέρονται πετακόσια περίπον τεύχη.

b') Ο ὑπὸ τοῦ σοφοῦ καρδιτάλεως Ἀγγέλου Μαλού ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1205 Οὐατι-
 καρείου χειρογράφου ἐκδοθεὶς τῷ τόμῳ σ' τῆς Νέας τῶν Πατέρων Βιβλιοθήκης (Bi-
 blioteca Nova P. P.), γερονώς δὲ τῷ 1335 ἐπὶ τῆς βασιλείας Ιωάννου τοῦ Παλαιολόγου,
 ἐν φιλοτέχνη τῷ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἀξιολογώτερα τεύχη, ΝΙΠ μόνον. Μεταξὺ
 δὲ τούτων περιλαμβάνεται καὶ τὸ πολυθρύλητο χειρόγραφο τοῦ Πλάτωνος, περὶ οὐ
 ἐσημειωσάμην ἀλλαχοῦ τὰ εἰκότα⁵, ἡ καὶ αὐθίς μοι δοκῶ παραθέσθαι ὥδε⁶.

¹ Όρχ τὰ ἀνωτέρω μνημονεύεντα *Acta et Diplom. Graeca med. acrī, τόμ. Σ'*, σελ. 87.

² Βλέπε τὴν Ἀθηνῆς γενομένην τῷ φωπῷ ἐκδοσιν τῆς Ιερᾶς ἀκολουθίας αὐτοῦ, σελ. 99.

³ Βλέπε τὰς περὶ τοῦ Νικηφόρου τούτου Βιογραφικὰς ἀποσημειώσεις τοῦ φίλου Ιεροθέου Φλωρίδου ἐν τῷ Δελ-
 τίῳ τῆς Ἰστορικῆς καὶ Εθνολογικῆς Εταιρείας τῆς Ελλάδος, σελ. 65—82.

⁴ Δελτ. Ἰστορ. καὶ Εθνολογ. Εταιρ. τόμ. Β', σελ. 427.

⁵ Εν δὲ ἀριθ. ΝΕ τίτανται τὸ ἔξι: «Ἄργος Σωκράτους, ὃν ἡ ἀρχή Βιθύνων ἡ Περὶ ὁσίου Τί τε

γ) "Ετερος δ' ἐπὶ τῆς ήγουμενίας Γρηγορίου μοραχοῦ τῷ σωη' († 1382) γερονώς, ἐνῷ καταλέγονται τριακόσια περίπου τεύχη. Η φαινομένη δ' ἐν τούτῳ μείωσις τῶν βιβλίων ἀρτὶ αὐξήσεως, οὐδέτερα ἄλλος λόγος ἔχει εἰ μὴ τὴν ἐσχάτην ἀπαιδευσίαν καὶ τὴν μηρίων οὐαὶ ἀξίαν ἀκηδίαν τῷ παλαιοτέρων πατέρων τῆς μονῆς, οἵτινες ἀβελτέρως καὶ ἀναλγήτως παρεώρων αὐτὰ ὑπὸ τῆς τοτίδος καὶ τῆς ἄλλης τοῦ χρόνου ἐπηρείας καταλυματόμενα. Εἰς σπαραγμῷ δὲ καρδίας ηκονορ ἐκάστοτε τῷ γεραιτέρων διηγουμένων μοι ὅτι μέχρις ἀρχῶν τῆς καθ' ίμᾶς ἐκατονταετηρίδος κατὰ σωρείας διὰ παρεδίδοτο τῷ Ἡραίστοις ἐν τοῖς κατιβάσιοις τῆς μονῆς τὰ διερθορότα χειρόγραφα.

δ') Τὰ ἐκτῆ διαθήκη τῶν καθηγουμένων Σάββα μοραχοῦ ἀναγραφόμενα¹.

ε') Οὐπὸ τοῦ περὶ μεσοῦσαρ τὴν Ι.ε' ἐκατονταετηρίδα ἀκμάσαντος Ἰταλοῦ ἱησονίτον Ἀγωρίου Πασσενίτου γερονώς, ἐνῷ ἀριθμεῖ ἑξήκοντα περίπου τεύχη, ὡς πολλά, ὡς λέγεται, εἰσὶ τῆς κάκετος διεσκορπισμένα². Ο κατάλογος οὗτος ἀγρωστός μοι τυγχάνει χήτει τῷ αὐτοῦ συγγραμμάτων.

ζ') Ο ἐτεις αὐτῷ ὑπὸ τῷ τῆς μονῆς πατέρων καταρτισθεὶς κατὰ τὸ δοθὲν αὐτοῖς ὑπόδειγμα παρὰ τοῦ τηρικαῦτα εἰς Πάτμον ἀφικομένου διδασκάλου ἐκείνου Θεοφίλου τοῦ Καΐρου, ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκτάκτου ἐπιτρόπου τῷ Ἀρατολικῶν Σποράδων τυγχάνοντος, ἐν Σάμῳ δὲ ἐμρεύοντος Ἰωάρρου Κωλέττου.

Τούτου κατόπιν ἔρχεται δὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου Βίκτωρος Guérin εἰτε Γηρυονοῦ (οὕτω γὰρ ἐλληνιστὶ ὑπεργέραπτο ἐν τινὶ πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῇ αὐτοῦ), πρώην ἑταῖρον τῆς Ἀθη-

τερος, ὁ Σώκρατες ἄγει τοῦ: Μέρων δὲ Περὶ ἀρετῆς. — "Ἐχεις μοι εἰπεῖν. Τοῦτο δέ ἐστι τὸ περίπυστον χειρόγραφον τῶν Πλάτωνος Διαλόγων μετὰ Σχολίων, τὸ καὶ ἀρχαιότερον πάντων τῶν σωζομένων χειρογράφων τοῦ θεοῦ φιλοσόφου, διπέρ συληθὲν τῷ 1801 ἐκ τῆς μοναστηριακῆς βιβλιοθήκης ὑπὸ τοῦ Ἀγγλου Ἐδουάρδου Κλαρκίου (Clarke) τεθησαύρισται νῦν ἐν τῇ τοῦ Ὁξεωνίου Βοδληϊανείῳ βιβλιοθήκῃ. Ἐστι δὲ σχήματος τετάρτου μεγάλου, μήκους μὲν 0,34, πλάτους δὲ 0,23 γ. μ., ἐκ φύλλων 420 συγκείμενον, ἐν τέλει δὲ φέρον τὴν σημείωσιν: «Ἐγράφη χειρὶ Ἰωάρρου καλλιγράφου εἰτε χρῆστος Ἀρέθα διαχόρῳ Πατρεῖ τομισμάτων βυζαντίων δέκα καὶ τριδευτέρη, μηνὶ Νοεμβρίῳ ἵστικτιῶν τοῦ 895», βασιλείας λέοντος τοῦ φιλοχρίστον νεού Βασιλείου τοῦ δειμηνίστου. Δικαιίαν ἀγανακτήσεως κραυγὴν ἔρρηξεν ὁ ἀσύδιμος Κορχῆς ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ τῷ λύτροσχεδίῳ στοχασμῷ αὐτοῦ [Ἴσοχρ. τόμ. Α', σελ. λε''] ἐπὶ τῇ ἀπαλλοτριώσει τοῦ ἀτιμήτου τούτου κειμηλίου τῆς ἀρχαιότητος: ἐκ δὲ τοῦ ψυχικοῦ αὐτοῦ βρασμοῦ παρενεγκείεις ὁ φιλόπατρος ἀνήρ, ἀδικωτάτην ἔκετόξευσε μομφὴν κατὰ τῶν ἐν Πάτμῳ καὶ Ἀθῷ ἀνθουσῶν τὸν τότε γρόνον ἐλληνικῶν σχολῶν, ἐν οἷς λέγει: «Καὶ δύως αἱ δύο πηγαὶ τῷ καλῶν τούτων γραμματικῶν ἐγύμνωσαν ὥλην τὴν Ἐλλάδα ἀπὸ τὰ πολύτιμά της ἀρτίγραφα, καὶ ἐπρόδωσαν εἰς ἔθνος ἀλλότριον, διὰ πολλὰ ὄλιγον ἵσως ἀργύριον, τὰ προγονικὰ κτήματα». Άλλὰ πρὸς Θεοῦ! ὁ Ἀγγλος περιηγητής ἐσυλαχώγει τὰς μοναστηριακὰς βιβλιοθήκας, εὐθύνονται δὲ διὰ τοῦτο αἱ μακράν τῶν μονῶν κείμεναι δύο ἔκειναι περίδοξοι τοῦ γένους σχολαῖ; Ἐν τούτῳ δὲ τοῦ λόγου γενομένου, δέον τὴν μέγει τοῦ νῦν ἀγνοουμένην ἀλήθειαν τοῦ πράγματος ἔξειπεν. Καὶ δὴ λέγομεν, διτὶ οἱ κατὰ τὰς πονηρὰς ἔκεινας καὶ βαρυστόγους ἡμέρας τὰς τοῦ τουρκικοῦ κράτους χώρας περιηγούμενοι ἐπίσημοι ξένοι, τῇ τῶν οἰκείων πρέσβεων αἰτήσει, οὐ μόνον σουλτανικῷ ἐφωδιάζοντο φιρμανίῳ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων τῆς ἔξουσίας τῶν καλουμένων μουσμπασιραῖων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνωδεύοντο, προσωπικῆς τε ἀσφαλείας χάριν καὶ εὐχερεστέρας τῶν αἰτημάτων αὐτῶν διεξαγωγῆς. Οὕτω δὴ καὶ ὁ Κλάρκιος (καὶ ἂν ἔχω ἀκούσας ἀπὸ στόματος τῶν γεραιτέρων τῆς τοῦ Θεολόγου μονῆς, τῶν καὶ αὐτοκτῶν γενομένων τοῦ πράγματος) εἰς Πάτμον κατάρας, καὶ τοὺς τῆς μονῆς προϊσταμένους δρῶν ἀνενδότως ἔχοντας πρὸς πλήρωσιν τοῦ οἰκείου ἐφετοῦ, τῇ τῶν συνοδευόντων αὐτῷ δύο τῆς ἔξουσίας δργάνων βίᾳ καὶ δυναστείᾳ ἐχρήσατο. Οἱ δέ, εἰς τὴν ὑπερσχημένην αὐτοῖς γενναίαν ἀποβλέψαντες φιλοδωρίαν (τοῦτο δὴ τὸ ὑπεράγαν περιλημένον τοῖς Τούρκοις μπαχτσί) οὐδὲν εἶχον τὸ ἐμποδὼν εἰς διάπραξιν τῆς ιεροσυλίας, προκειμένου μάλιστα περὶ βίβλων τῶν ἀπίστων, μηδὲν ἔτερον ἀλλ' ἡ παχυλὰ περιεχουσῶν φεύδη κατὰ γὰρ τὰ δόγματα τοῦ μωαμεθανισμοῦ, πᾶσα ἡ ἀλήθεια ἐν μόνῳ τῷ Κονφαρίῳ ἐστὶν ἀποτελησαρισμένη. Τοῦτο δὴ τὸν τρόπον ἀπεσυλήθησαν ὡπὸ τοῦ Κλαρκίου τὰ πατμιακὰ χειρόγραφα.

¹ Ιδε τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα Aclæ et Diplomata κτλ. σελ. 241.

² Ιδε Μούτεφαλκονίου Palaeograph. Graeca, σελ. xxii.

τησι γαλλικής Σχολῆς καὶ ὑφηγητοῦ τοῦ παρεπιστημού, ἐκδοθεὶς ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ: «*Description de l'île de Patmos et de l'île de Samos par V. Guérin ancien membre de l'École Française d'Athènes, Professeur agrégé de l'université. Paris 1856*», ἐν ᾧ περιλαμβάνονται μόνον 239 χειρόγραφα (αελ. 102 — 119).

Τελευταῖος δ' ἐστὶν ὁ ἐπὸ τοῦ Βρετταροῦ H. O. Coxe βιβλιοφύλακος τῆς Ὁξωνίῳ Βοδληταρῆς βιβλιοθήκης, ἐκτεθεὶς ἐν τῷ: «*Report to Her Majesty's Government on the Greek Manuscripts yet remaining in libraries of the Levant. London 1858*», ἐν ᾧ μόνον 125 χειρόγραφα ἀγαρέονται.

Ἄμφοτεροι δμως οἱ τελευταῖοι οὗτοι Κατάλογοι ἐν πολλοῖς εἰσιν ἴμαρτημένοι, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ Coxē. Οὕτως, ἐν παραδείγματι, ὁ μὲν Guérin ἐν ἀριθμῷ 21, ἔνθα κατατάσσει τοὺς Λόγους Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, προετίθησιν: «*A la fin se trouve la vie du saint parmi moins nommés Γρηγόριος πρεσβύτης, ὅπερ γραπτέον πρεσβύτερος. Καὶ μοι δρα τῆς παρούσης Ἀραγραφῆς τεῦχος ΛΙ*».

Ἐπικαίριον δὲ πάλιν 37 γράφει Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Ιιάλογον· οὗτος δε καὶ ὁ Coxē ἐν ἀριθ. 48 (γραπτέον Γρηγορίου πάπα Ρώμης τοῦ Ιιαλόγου· οὗτω γὰρ καλεῖται παῖς ἵψητος ἰερὸς οὗτος τῆς Ἔκκλησίας πατὴρ ἡγέρησεν Σιαλόγων, οὓς ἐλληνιστὶ μεθηριώνενον ἔτερος πάπας "Ελλην τὸ γένος, δὲ Ζαχαρίας").

Ἐν δὲ ἀριθμῷ 38 γράφει: Γρηγορίου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τοὺς Ταλμούς, μητίμης ἵσως ἴμαρτηλα ἀρτὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ωσαύτως ἐν ἀριθμῷ 53 γράφει: Ωριγέροντος Ἐξαπλᾶ οὗτος δὲ καὶ ὁ Coxē ἐν ἀριθ. 5 τοῦ κατ' αὐτὸν Καταλόγου: *Origenis Hexapla, cum scholiis.* Καὶ δμως ὅλως ἀγνοοῦντες φαίνονται οἱ ἄνδρες οἷοι πολύτυποι περιέκλειε τὸ τεῦχος θησαυρὸν εἰ γε ἀληθῶς ἦσαν ταῦτα δὴ τὰ φθόρων τοῦ χρόνου μὴ περισωθέρτα Ἐξαπλᾶ τοῦ Ἀδαμαρτίου. Τοῦτο τοίνυν τὸ τεῦχος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἄλλ' ἢ οἱ Ωριγέροντος Φιλοκαλία (όρα Ἀραγρ. τεῦχ. ΣΞΘ').

Ἐν ἀριθμῷ 166 ὁ μὲν Guérin γράφει: Ωριγέροντος Ἐρμηνεία εἰς τὴν Πεντάτευχον ἐπίσημης δὲ καὶ ὁ Coxē ἐν ἀριθμῷ 97: «*Origenis Commentarius super Pentateuchum et Prophetas*». Καὶ δμως τὸ τεῦχος τοῦτο οὐδὲν τῶν Ωριγέροντος περιέχει, ἀλλ' ἐστιν ἡ Θεοδωρήτον ἐπισκόπον Κύρου Ἐρμηνεία εἰς τὰ ἀπορούμενα τῆς Γραφῆς καὶ εἰς τοὺς Προφήτας (όρα Ἀραγρ. τεῦχ. ΡΙΔ').

Ἐν ἀριθμῷ 73 γράφει ὁ Guérin: Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιστολαὶ καὶ Ἐρμηνεῖαι εἰς τὴν Γραφήν. Ἀλλ' ὁ πατριάρχης Νικόλαος, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐρταῖθα, ὁ τούπικὴν Μυστικός, οὐδέποτε συνέγραψεν ἐρμηνευτικὰ εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν, ὅτι μὴ μόνον Ἐπιστολάς ἢ δὲ ἀραφερούμενη Ἐρμηνεία Λέοντος ἐστι τοῦ Μαγίστρου δεύτερον ἀντίγραφον, περὶ οὗ δρα Ἀραγραφῆς τεῦχ. ΡΟΗ'.

Ἐν ἀριθμῷ 113 γράφει ὁ Coxē: *Sententiæ super S. Pauli Epistolas.—Johannis Philoponi: Περὶ τῶν πρὸς διάφορον σημασίαν διαφόρων τῶν νοῦντερων* (γραπτέον τονούμενων. "Ορα δὲ Ἀραγρ. τεῦχ. ΣΞΤ").

Ἐν τῷ ΚΕ' τῆς ἡμετέρας Ἀραγραφῆς εὑροται: Ἐρμηνεία εἰς τό: Χριστὸς γεννᾶται συγγραφεῖσα παρὰ Ἰωάννου τοῦ Γεωμέτρου τοῦ σοφωτάτου. Ο δὲ Coxē, μὴ συνειέται τὸ παλαιογραφικῶς συνεπτυγμένον ἐπώνυμον τοῦ συγγραφέως, γράφει: *Johannis Gemet (!).* Φαίνεται δ' ὁ ἀνὴρ καὶ περὶ αὐτὰ ἔτι τὰ παλαιογραφικὰ οὐ στάντι ἐτριβῆς ὥν. Ἀλλὰ καὶ ἀβρᾶς βιβλιογρωδας, τῆς ἐμπρεπούσης μάλιστα ἀρδροῦ, μεγάλης βιβλιοθήκης καὶ πολυναρθμοῖς βριθούσης χειρογράφοις τὴν φυλακὴν πεπι-

στενμέρφ, ἐπιδεής ὃν ἐλέγχεται. Οὗτο γάρ, ἐν παραδείγματι, εἰς χεῖρας λαβὼν τὴν κελεύσει τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομινηροῦ ὑπὲρ Εὐθυμίου τοῦ Ζιγαβηροῦ συνταχθεῖσαρ Δογματικὴν Πανοπλίαν (ὅρα Ἀραρ. τεῦχ. ΡΒ'), ἔμβλέψας δὲ τῷ τοῦ βιβλίου προοιμῷ οὕτω πως ἀρχομέρφ: «Καὶ πάντα μὲν τὰ κατορθώματα τοῦ με-» γίστον καὶ θεοκυνερνήτον βασιλέως ἴμων Ἀλεξίου περιφραγῆ, καὶ λαμπρὸν καὶ ἀξιο-» θαύμαστα», ἀγνοῶν δ' διως ὅστις ποτ' εἴη ὁ συγγραφεὺς οὗτος, ταῦτα γράφει ἐν ἀριθ. 3/ τοῦ κατ' αὐτὸν Καταλόγου Εὐθυμii Iacobini Expositio super Alexii καταθώματα (!!) Οὐ μὴρ δ' ἄλλὰ καὶ περὶ τῶν καθορισμὸν τῆς τῶν χειρογράφων ἡδικίας οὐκ εὔστοχός τις οὐδὲ πεπειραμένος φαίνεται ἢ ἀνήρ κατάγρων γάρ ἐστιν ἐν πολλοῖς ἀραχορί-ζων. *"Alla τινα παραλειπούται ἵνα μὴ μηκύνω ἐπιπλέον τὸν λόγον."*

"Οὐ δὲ πλεῖστον ὅσον ἤησι τοὺς ἀλλοδαποὺς ἀλληγριστὰς οἱ πατελῆις τῆς κοινῆς τοῦ ἔθνους χλώσαντες ἄγροια, μαρτύρια ἔστωσαρ αἱ ὑπὸ τοῦ Μεονριοῦ καὶ τοῦ Δον-καργίου ἐν τοῖς αὐτῷ Γλωσσαρίοις γελοίως παρερμηνεύμεναι πλεῖσται ὅσαι λέ-ξεις γοῦμ' αντῶν τῶν σορῶν ἐκδοτῶν τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Ἑρύκου Στεφάνου ἐξαιρου-μένων. Οὗτος, ἐν παραδείγματι, ἡ αὐτὸς Coxe καὶ ἄλλαχος ἐπέρι περιέπεινεν ἀμαρ-τήματι πλατύν τὸν γέλωτα προκαλοῦται, περὶ οὗ ἔγραψέ ποτε ταῦτα ἢ προσφρέστατός θοι Σπ. II. Λάμπρος :

"Απέκτημε δ' οἱ βυζαντινοὶ γραμματολογία καὶ δύο ἀλλοκότοντος συγγραφεῖς,
οὓς δινάμεθα τὰ καλέσωμεν ἀδελφούς, τοὺς Μελαρίους, Μαῦρον καὶ Κόκκινον.
Καὶ ἐκεῖτος μὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν ἐλληνικῶν κωδίκων τῆς ἐν Ὁξωρίῳ
βιβλιοθήκης ὑπὸ Coxe ἔνθα ἀραρέρονται ως περιεχόμεναι ἐν τῷ κώδικι λθ' ἐκ τῆς
τὸ πρότερον βιβλιοθήκης τῶν κανονικῶν μοναχῶν Praescriptiones variæ ex Melanio Mauro,
οὗτω δὲ μεταφράζει ὁ Coxe τὸν τίτλον σημειώσεως τυρος ἐπιγραφομένης : Σκεναστα
μελαρίου μανδρον, καὶ ἀρχομένης διὰ τῶνδε : Κικίδιον μανδρον, μικρόν, βαρὺ
κτλ.¹. Τὸν αὐτὸν δὲ καὶ ἐν τοῖς πίραξι τῶν συγγραφέων κατέταξεν ὁ Ἀργ.λος
βιβλιοθηκάριος γράψας : Melanius Maurus. Praescriptiones ex eo². Ο δὲ Μελάριος
Κόκκινος εὑρίσκεται ἐν τῷ πίρακι τῶν ἀρεκδότων συγγραφέων, οὓς καταλέγει ὁ Δον-
κάργιος ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τῆς μέσης καὶ τεωτάτης ἐλληνίδος, ως παρασχόντας
αὐτῷ τὴν ὄλην τοῦ ἔργου. Γράφει δὲ Melanii Cocini excerpta iatrica ex Cod. Reg. Ms³ 1264
hoc titulo. «Ἐρμηνεία πάντων ὀφέλιμος (sic) εἰς τὸν πυρετόν. Γράφεται δὲ οὗτος μετὰ
μελαρίου Κοκίνου³». "Ωστε τὸ μελάριον τῇ γοήσσῃ ἥβδω τῶν ἀλλοθρόων μετειμορ-
φώθη εἰς ιατρὸν Κόκκινον καὶ Μαῦρον.»

*'Ἄλλὰ καὶ περὶ Λαμπεκίου τοῦ συγγραφέως τῶν Περὶ τῆς καταρείον Οὐτρό-
 βοραίας βιβλιοθήκης Ὅποιητημάτων, τάδε προετίθησιν ὁ αὐτὸς φίλος : Ἄλλα,
 πρὸς τοῦ μέλαρος, ἰδωμεν καὶ τὸ χεῖρον, τὸν Γάδαρον γεγόμενον ἄγιον. Ἐν τῷ
 βιβλιοθηκῷ ἐλληνικῷ κώδικι τῷ κατατεταγμένῳ ἐν τοῖς ιστορικοῖς ὑπὲρ ἀριθμὸν 244, ἐξ
 οὗ ἐξεδόθησαρ πλεῖστα ἄξια λόγον ποιήματα δημιώδη, περιέχεται, κατ' ἀκολούθιαν
 λόγον, ως καὶ τὰλλα, γεγραμμένον ἀνεν διαχρίσεως στίχων, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Wagner τὸ
 πρῶτον δημοσιευθὲν Συναξάριον τοῦ τετιμημένου γαδάρον⁴. Ο δὲ Lampecius,
 παρέχων τὸν πίρακα τῶν ἐν τῷ κώδικι περιεχομένων, γράφει περὶ τούτου τοῦ στι-*

¹ Coxe, Catalogi Codd. MSS. bibliothecæ Bodleianæ, Pars tertia. Oxonii. 1854, σ. 42.

² Coxe, αὐτ. Τόμ. Α', 944.

³ Ducange, Glossarium mediæ et infimæ Græcitatæ ἐν τῷ index script. ined.

⁴ W. Wagner, Carmina græca medii ævi. Lipsiae, 1874, σελ. 121—123.

ιδ'.

» χονργήματος τάδε¹: «*Anonymi cuiusdam auctoris synaxarium, sive narratio succincta de quodam Gadaro sanctitate vitae claror»* τοντέστιν : «*'Αρωνόμου συγγραφέως Συναξάριον* » ἡ βραχεῖα διήγησις περὶ τυρὸς Γαδάρου, ἐπιγραφής ἐπὶ ἀγιότητι βίου»². Καὶ τούτων μὲν ἄλις εἰρήσθω δὲ ἡδη καὶ περὶ τοῦ ἐν τέλει τοῦ πονήματος προστεθέρτος Παραρήματος.

Ἐν τούτῳ τοινυν ἔξεδωκα α') Τὴν πρὸς τὸν πάπα τῆς πρεσβυτέρας 'Ρώμης λαμπρὰν 'Επιστολὴν τοῦ Κωνσταντιούπολεως πατριάρχου Νικολάου τοῦ Μυστικοῦ. β') Τὸ Συντομον Χρονικὸν Νεοφύτου τοῦ πρώην "Αρτης καὶ γ") Τὸν κατὰ Σωτηρίχου τοῦ Παντευγέρου, ὑποψηφίου πατριάρχου 'Αρτιοχείας, ἐκδοθέντα Συνοδικὸν Τόμον μετὰ καὶ τοῦ 'Απόλογητικοῦ αὐτοῦ, περὶ ὧν ἵδε τὰ ἐν τοῖς τεύχεσιν ΡΟΗ', ΣΠΕ' καὶ ΤΞΣ' σημειοῦμενά μοι. 'Επίσης δὲ προσετέθησαν, χάριν γοῦν τῶν περὶ τὰ παλαιογραφικὰ περιέργως ἔχοντων, καὶ ἐπτὰ πίρακες περιέχοντες ἐν παρομοιοτύπῳ δείγματα γραφῆς τῶν διαφόρων ἐκατονταετηρίδων.

Καταπαύων ἐν τούτοις τὸν λόγον ἐπαραλέγω καὶ γὼ τὸ ὑπὸ τοῦ Ζωγρᾶ εἰρημέρον, δι' αὐτοῦ περιφραγίζει τῆς κατ' αὐτὸν Χρονικῆς 'Ιστορίας τὸ τέλος: «Εἴ μὲν οὖν ὅρη σιμότερι δόξαι τὸ πόνημα, τῷ Θεῷ χάρις, δι' οὐπερ ἄπαν κατορθοῦνται καλόν εἰ δ' ἀσυντελέσχειν ἄρισμέτερον τὸ αἰτίαμα, καὶ ἐπαρίτω πρὸς με τὸν τεκόντα τὸ ἀποκένημα, νέσομενον μοι μηδὲν τοιούτον εἴπερεν μα». ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

"Εργάσθε.

"Εγράφον 'Αθηνῆσαν 'Ιουνίου φθίνοντος φεγγί.

¹ Lambecius, Comment. de augustissima bibliotheca cæsarea Vindobonensi liber quintus. Ed. Kollar. Vindob. 1778, σ. 551.

² "Ορχ Παρασσοῦ τόμ. Α", σελ., 503.

ΠΑΤΜΙΑΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΕΥΧΗ ΠΕΡΓΑΜΗΝΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ Α.

A'.

ΑΔΗΛΟΥ

Τεύχος ἐν σχήματι δγόσου, ἐλλιπές τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους, ἐκ δύλλων 247 συγκείμενον.
Περιέχειν ΡΗΓ' Λόγους ἐν ἐπιτόμῳ περὶ διαφόρων πνευματικῶν πραγμάτευσμένους ὑποθέσεων,
ῶνδι πρῶται I' ἔξερρύησαν. Παρατιθέμεθα ὡδεῖς ἐνίων τὰς ἐπιγραφὰς ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ
τέλους, ἵν' ἄλλοι σκοπήσωσι τίς ὁ τοῦ βιβλίου πατέρ. Ο τονυν ΙΑ' ἐπιγέγραπται: Ήερὶ μα-
ρτυζόντων. Ο ΙΒ' Ηερὶ τόκων. Ο ΙΓ' Ηερὶ πλεονεξίας. Ο ΡΚΗ' Ηερὶ υλοθεσίας. Ο ΡΚΘ'
Ηερὶ βασιλείας, καὶ τελευταῖον ὁ ΡΔ' Ηερὶ ἔξομολογήσεως. Ήμῖν μέντοι γε δοκοῦσιν οἱ
Λόγοι οὗτοι παλαιοῦ τινος ἀσκητικοῦ Πατρὸς ὑποθῆκαι εἰναι. Εἴθ' οὕτως ὁ αὐτὸς ἀντιγραφεὺς
κατέλεξεν ἐν τῷ τεύχει καὶ τάδε:

α') Τοῦ ἀββᾶ Θαλασσον. Ηερὶ ἀγάπης καὶ ἐγκρατείας καὶ τῆς κατὰ τοῦ πολιτείας,
πρὸς Ηανδον πρεσβύτερον, Ἐκατοντάς Α'. β') Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν, Ἐκατοντάς
Β'. γ') Τοῦ αὐτοῦ Ηερὶ τοῦ γράπτος ἀπαθοῦς, Ἐκατοντάς Γ'. δ') Τοῦ αὐτοῦ, Ἐκατοντάς
Δ' πρὸς τὸν αὐτόν I. ε') Νειλον μυράζοντος ἐρημίτου Διήρημα εἰς τὴν ἀραιότερην τῷ
Σιρῇ ὅρει μυραχῶν, καὶ σίς τὴν αἰχμαλωσίαν θεοδούλων τοῦ νιοῦ αὐτοῦ². Γέγρα-
πται δὲ τὸ βιβλίον κατὰ τὴν ΙΑ' ἐκατονταετηρίδα, ὡς ἐστι συμβαλέσθαι.

B'.

ΑΔΗΛΟΥ

Τὸ μὲν τεύχος ἐστιν ἀνεπίγραφον, τὸ δὲ περιεχόμενον: Ἐπόμενημα εἰς τὸν Εἰς τὸ ἄγιον
βάπτισμα μόνον Λόγους τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Εἰ μὲν οὖν τοῦτο Βασιλείου ἐστὶ¹
τοῦ Καιταρείας ἐπισκόπου, τοῦ κατὰ τὴν I' ἀκμάσαντος ἐκαπονταετηρίδα, ἢ ἐπέρου τινός, ἄλλοι
χρινόντων τοῦ γεμηνή Νικήτα Σερρών πάντως οὐκ ἐστι, καθά τεκμαρόμεθα ἀπό τε τοῦ ὅγκου
τοῦ ὑπομνήματος, καὶ τῆς τοῦ τεύχους γραφῆς, ἀρχαιοτέρας δοκούσης τῆς τοῦ Νικήτα ἡλικίας.

¹ Καὶ αἱ τίσσαρες αὗται ἐκαποντάδες ἐκδέδονται ἐν τῇ τοῦ Ἀνδρέου Γαλλανδίου Βιβλίοθήκῃ (A. Gallandii Bibliothe. veter. Patr. tom. XIII, pag. 1399), καὶ ἐν τῇ Φιλοκαλίᾳ τῷ Ιερῷ Νηπτικῷ σελ. 457 ἐφ τελευταῖον δὲ
καὶ ἐν τῇ Ελλην. Πατρολογίᾳ τοῦ Migne τόμ. ΗΑ', σελ. 1428 ἐφ.

² Περιεστώθησαν ἐξ αὐτοῦ φύλλα 36· κακολόδωται γάρ ἐν τέλει τὸ τεύχος, ως εἶρηται ἀνωτέρω.

Γεγράφθαι γάρ έσικε περὶ ἀρχομένην τὴν ΙΑ' ἐκαπονταετηρίδα, καὶ σύγκειται ἐκ 300 φύλλων ωραίας περγαμηνῆς ἐν σχήματι τετάρτου μεγάλου. "In' ἔχοιεν δὲ οἱ φιλολογοῦντες εὐχερῶς ἀποφήνασθαι περὶ τοῦ συγγραφέως, πάρατιθέμεθα ὡδε τεμάχιον ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ εἰς τὸν Β' Λόγον 'Υπουργίματος· τοῦ γάρ πρώτου λελώθηται ἡ ἀρχή: «Ο παρὼν Λόγος ἔσικε μὲν δευτεροτογίᾳ, καθὼς καὶ αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐπικαμψάντεται ὁ Πατήρ, ὅτι μέρος τοῦ προταβόντος Λόγου καὶ αὐτός, ἡρωμένος μὲν κατὰ φύσιν, διηρημένος δὲ κατὰ τὴν περίστασιν, τῆς ἀδρας αὐτὸν ἐκκλειοῦσης. Α.Ι.Ι. τοῦτο μὲν φωνούμηται, ἵνα μὴ δέξῃ περιττὸς ὁ Πατήρ, ἐτέραν ἀφορμὴν ἐπεισάγων Λόγον, μιᾶς οὐσίης καὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ἀπένικε γὰρ τοῦ προταβόντος, καὶ οὐδοτιστρός ἐστι μέρος αὐτοῦ· ὁ μὲν γάρ πατηγυρικός εἰ γὰρ καὶ τοῦ ἀγωραντικοῦ καὶ τοῦ σιμβοντεντικοῦ κατά τι μετέσχε μέρος, ἀ.Ι.Ι. ἐκ τῆς ὑποθέσεως καὶ τοῦ ακοποῦ, τάχα δὲ καὶ τοῦ πλεονάζοντος, τὰ εἰδη κρίνονται κτλ.»

Γ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

"Εστι τὸ τεῦχος ἐν σχήματι τετάρτου, φύλλα 312 περιέχον, γεγραμμένον δὲ περὶ τὴν ΙΑ' ἐκαπονταετηρίδα. Εὑρηται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἔξι Λόγοι τοῦ Θεοῦ Πατρός, ἀρχόμενοι:

α') Ἐκ τῆς πρὸς Σεραπίωντα Ἐπιστολῆς, "Οὐ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον κτίσμα ἐστί (Λειπεῖ μέντοι ἐκ τῆς ἀρχῆς φύλλα δύο). β') Πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπίσκοπον Σεραπίωντα, κατὰ τῶν λεγόντων κτίσμα τὸν Τίλον, Ἐπιστολὴν Β'. γ') Καθολικὴ Ἐπιστολὴ τοῦς κατὰ τόπον ἀδελφοτες κτλ. Ἀθανάσιος καὶ οἱ οντεπίσκοποι ἐν Κυρίῳ χαίρειν. δ') Ἐλεγχος ὑποκρίσεως τῶν περὶ Μελέτιον καὶ Ηαῦλον τὸν Σαμαντάκην κατὰ τοῦ ἰδιωτονότον. ε') Πρὸς Ἐπίκτητον ἐπίσκοπον Κορίνθου κατὰ αἰρετικῶν. σ') Περὶ τῆς αιωνιότητος ἐπιφανείας τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ κατὰ Ἀπολληναρίου. ζ') Περὶ τῆς παρκόσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ κατὰ Ἀπολληναρίου. η') Διάλεκτος ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν Συνόδῳ πρὸς Ἀρειον. θ') Πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Αιγύπτου καὶ Αιθύης Ἐπιστολὴ ἐγκάκητος κατὰ Ἀρειανῶν, Λόγος Α'. ι') Κατὰ Ἀρειανῶν, Λόγος Β'. ια') Κατὰ Ἀρειανῶν, Λόγος Γ'. ιβ') Κατὰ Ἀρειανῶν, Λόγος Δ'. ιγ') Εἰς τὸ φητὸν τοῦ Εὐαγγελίου: «Ος ἀντὶ εἰπεῖν λόγον κατὰ τοῦ Τίλον τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· δε δὲ ἀντὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκέτι ἀφεθίσεται αὐτῷ, οὐτε ἐν τῷ αἰώνι τούτῳ, οὐτε ἐν τῷ μέλλοντι». ιδ') Εἰς τὸ πάθος τοῦ Σωτῆρος¹. ιε') Πρὸς Μαρκελλεύον εἰς τὴν Ἐρημητείαν τῶν γαληνῶν². ιε') Περὶ Ηαψθείας, οἵτοι περὶ ἀσκήσεως.

Φέρονται δὲ ἐν τῇ ὥᾳ τοῦ τεύχους καὶ βραχεῖαι τινες σημειώσεις ἐξηγησικαὶ, γραψὴ τῆς αὐτῆς χειρός, καὶ νεωτέρους τινὲς διερθώσεις.

Δ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Λόγοι ἔξι, ἀρχόμενοι α') ἐκ τοῦ Κατὰ Ἀπολληνων, σὺ ἐκ τῆς ἀρχῆς λείπουσι περὶ τὰ εἶκοσι φύλλα. Τῶν δὲ λοιπῶν ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὡδὲ:

¹ Ο Λόγος αὐτός ἐστιν ἀπόσπασμα μείζονος Ὀμιλίας ἐπιγεγραμμένης: «Εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸ σπαστόν, φερομένης δὲ ἐν τόμ. Δ', σελ. 185 τῆς ὑπὸ J. P. Migne ἐκδόσεως. Ἀρχεται δὲ: «Τῶν μὲν ἀνθρώπων ἡ ἀμφοτική πολλὴ τις ἔνιν, καὶ τελευτὴ: αρντῶς ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται» (Βλ. σελ. 204, στίχ. 28 μεχρι σελ. 208, στίχ. 29 τῆς δηλωθείσης ἐκδόσεως, καὶ τὴν αὐτόθι ὑποσημειώσιν τοῦ ἐκδότου ἀρ. 59).

² Η ἀρχὴ μόνον καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ σώζονται. Λείπουσι γάρ εἶκοσι καὶ ἐν φύλλα.

β') Περὶ τῆς ἐναγθωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τῆς διὰ σώματος πρὸς ἡμᾶς ἐπιφανείας αὐτοῦ. γ') Διάλεκτος ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν Συνόδῳ πρὸς Ἀρειον¹. δ') Πρὸς τὸν ἐπισκόπου Λιγύπτου καὶ Λιβύης Ἐπιστολῇ ἐγκύρως κατὰ Ἀρειανῶν, Λόγος Α'. ε') Κατὰ Ἀρειανῶν, Λόγος Β'. σ') Κατὰ Ἀρειανῶν, Λόγος Γ'². "Εστι δὲ τὸ τεῦχος ἐν σχήματι τετάρτου περιλαμβάνον φύλλα 167, γεγραμμένον δὲ πιθανῶς κατὰ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα.

Ε'.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΣΙΝΑΙΤΟΥ

Ἐπιγέγραπται τὸ τεῦχος: Τοῦ ἀγίου Ἀγαστασίου Ἀποκρίσεις πρὸς τὰς προσεγχθεῖσας αὐτῷ Ἐπερωτήσεις περὶ τινῶν. Καθοδηγός περὶ διαφόρων κεφαληιών. Περιέχει μὲν οὖν τὰς αὐτὰς ἔρωτήσεις, ἀς περ καὶ ἡ Ἐνετήσιν ἔκδοσις τοῦ 1777, καὶ ἐπιπλέον ἐτέρας Ἐρωταποκρίσεις ΣΚΖ³, λυούσας πολλὰ ἀπορα τῆς Παλαιᾶς θεας Γραφῆς. "Εστι δὲ ἀτελὲς τὸ βιβλίον, περιέχον φύλλα 219 ἐν σχήματι τετάρτου, γεγραμμένον δὲ περὶ τὴν ΙΒ', ὡς τεκμαρόμενα, ἐκατονταετηρίδα.

Γ'.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Οὐτως ἐπεγράψαμεν τόδε τὸ τεῦχος, ἀτε δὴ ἀποφθέγματα καὶ γνωμικὰ περιέχον, ἐκ διαφόρων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀπηνθισμένα ὑπ' ἀνωνύμου τινός. "Εστι δὲ διάφορος ἡ Ἀνθολογία αὕτη τῆς τοῦ Ἀντωνίου Μοναχοῦ Μελίσσης, τῆς Ἐνετήσιν ἔκδεδομένης τῷ 1680, καὶ τῶν τοῦ ἀγίου Μαξίμου Ἐκλογῶν τῶν φερομένων ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ (ἔκδ. Fr. Combefis. Paris 1675, τόμ. II). Καταλέγομεν δὲ ἐνταῦθα μόνων τῶν θύραθεν σοφῶν τὰ ὄνόματα, ἀφ' ὧν αἱ γνῶμαι συνελέχθησαν: Ἀγιφάγης. Ἀρι-

¹ "Ἐν δὲ τῷ περισελίδῳ σεσημειώται ὑπὸ νεωτέρας χειρὸς τάδε: «Ἐν ἔτει τῆς θείας σαρκώσεως τί, ἐν ἡμέραις ἡ Σιλβέστρου πάπα Ῥώμης καὶ ἐπισκόπου Βιζαντίου τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐτελέσθη καὶ ἐγένετο ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ πρώτη Σύνοδος τῶν τινῶν τοῦ Πατέρων ἐν Νίκαιᾳ τῆς Βιθυνίας, γενομένης Μαΐῳ κ'. "Ὕπὸ δὲ τοῦ πάπα Ῥώμης παρῆσαν Βῆτος (γρ. Βίκτωρ) καὶ Βικέντιος ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ. Αὕτη ἡ ἀγία Σύνοδος, συνεργείᾳ τῆς ἀγίας καὶ ὅμοου τοσίου Τριάδος, Ἀρειον καθεῖται καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ, ἀναθεματισθέντων, τὰ ἀγιον Σύμβολον τῆς πίστεως ὑπηγόρευσαν, ὑπογράψαντες ἀπαντες, σὺν τῷ παντεβασμίῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, καὶ εὐφήμησαν, καὶ οὗτοις διελύθησαν σύλλογος».

² Κεκολόβωται κατὰ πολὺ ὁ Λόγος αὐτος. Λείπουσι γάρ πῃ μὲν δύο, πῃ δὲ πέντε, πῃ δὲ πλειστα φύλλα. Ἄλλα καὶ τὸ τέλος ἐλλιπὲς τυγχάνει.

³ "Ἐν τῇ ΛΔ' ἐρωτήσει τῇ ἐπιγραφομένῃ: «Τίνας καλεῖ γίγαντας ἡ Γραφή», φέρεται τὸ ἔξης Σχόλιον γεγραμμένον περὶ τὴν τοῦ τεῦχους φῶν ὑπὸ ἄλλου τινος μικρῷ μεταγενεστέρου τοῦ ἀντιγραφέως. "Εχει δὲ οὗτοις: «Τινὲς οὗτοι περὶ τῆς γενέσεως τῶν γιγάντων λόγον ἴστορησαν οὗτοις: "Οτι ἐν τῷ τὴν ἀρχὴν μιγῆναι τὸ γένος τοῦ Σὴθ πρὸς τὸ τοῦ Κάιν, ἐν τῷ μίγνυσθαι ταῖς γυναιξὶ, φέρεται ὑπνῷ βαθυτάτῳ καταφέρεσθαι τὰς θηλείας, καὶ φαντασίᾳ εἰπεῖ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ὑπνου ἔκεινου, ἐώρων παμμεγέθεις τινάς ἀνθρώπους μίγνυσθαι αὐτάς. Καὶ δὲ μὲν τῆς μίζεως ἀλόγος τὸ ἀληθὲς εἶχε, παρὰ τῶν οἰκείων ἀνδρῶν πλησιαζομένων τῶν γυναικῶν. Τῶν δὲ κατὰ τοὺς ὑπνους ἔδρωμένων ἴνδαλμάτων, δαιμονιώδης ὑπῆρχε φαντασία, τάχα, οἵμαι, τῆς θείας παραχωρούσης προνοίας τοῦτο γενέσθαι, ἵνα διὰ τοῦτο ἐλεγχόμεντες οἱ τοῦ Σὴθ ἀπόγονοι, ἐπιγνῶσιν διώσθειραν εὐγένειαν. "Ἐκ τῶν τοιούτων οὖν ὀνείρων οἰονται τινες τοὺς γίγαντας ἀποτεχθῆναι παμμεγέθεις ἀνθρώπους, καὶ οἵμαι μὴ πόρφω τῆς ἀληθείας εἰναι τὸν λόγον οἱ τότε μὲν ἀπήρξαντο ἀλληλόχτονειν (ἐν τῇ ᾧ διορθοῦται: ἀλληλορθοτείτ), ἀνθρωποβορεῖν, θεομαχεῖν τε καὶ τὰς παρὰ πᾶσι βοωμένας γιγαντομαχίας ἐπιτολμᾶν. Γῆν μὲν ἐπιτειχίζειν ἥρχοντο οὐρανῷ ἀδιανοεῖσθαι, μανίαν δὲ ἔχτοπον τὸ ἔκεινων ὑπῆρχε φρόνημα, ὡς τὸ ἐπὶ πᾶσι πολεμεῖν παρασκευάζεσθαι. Διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν αὐτοὺς καταχλυσμὸν ἀπείροις ὕδασι καὶ πυρπόλησιν, ὡς περ ἄγριαν οὐλην κατὰ πάσης γῆς κεγκυμένην, ἀλιμοῖς τε συνεχέσι καὶ λοιμοῖς καὶ πολέμοις διέφθειρεν αὐτούς, καὶ κεραυνῶν βολαῖς, ὡς περ τινὰ δεινὴν καὶ χαλεπὴν νόσον, πικροτέραν ἀνέγων τοῖς κολαστηρίοις».

ΠΑΤΜΙΑΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

στελνης. Ἀριστοτέλης. Ἀρτίγορος βασιλεύς. Ἀριστώνυμος. Ἀπελλῆς. Ἀμφις. Ἀρταγόρας. Ἀντισθένης. Ἀπολλώνιος. Ἀλσωπος. Ἀλέξανδρος ὁ μέγας. Ἀλας. Ἀγάθων. Ἀριστιππος. Ἀράχαρσις. Ἀραξιμένης. Βίων. Βίας. Γλύκων. Γέρων. Γάτος Μάριος. Γηρυός. Γοργίας. Δημόκριτος. Διογένης. Δημώναξ. Διόδωρος Σικελιώτης. Διών Χρυσόστομος. Διωρ 'Ρωμαῖος. Δημοσθένης. Διδυμος. Δημήτριος Φαληρεύς. Διονύσιος. Εὐριπίδης. Ἐπίκτητος. Εὑμένης. Εῦηρος. Εύρυνθιάδης. Ζήνων. Ζάλευκος. Ἡσιοδος. Ἡρόδοτος. Θεόκριτος. Θεότιμος. Θεόφραστος. Θεόπομπος. Θουκυδίδης. Θαλῆς. Θεόγνις. Θεμιστοκλῆς. Θέατρος. Ἰπποθέων. Ἱέρων. Ἰώσηπος. Κλειταρχος. Κάτων. Κριτίας. Κύψελος. Κλεάνθης. Κλεόστρατος. Κλεόβουλος. Καρχίτος. Λασίας. Λουκιανός. Λιβάριος. Λευκίππη. Λεωνίδας. Μουσώνιος. Μοσχίων. Μιλήσιος. Νικοκλῆς. Ναυκράτης. Ξενοκράτης. Ξεκοφῶν. Ξάνθος. Πλούταρχος. Πολύαινος. Πνθαγόρας. Ποσειδιππος. Πλάτων Πελοπίδας. Ηροκόπιος Σοφιστής. Ῥωμύλος. Σοφοκλῆς. Σόλων. Σωτίων. Στρατόνικος. Φίλων. Φιλιππίδης. Φιλήμων. Φάλαρις. Φωκίων. Φιλωτίδης. Φιλιστίων. Χαρίκλεια. Χορίκιος. Χάρης. Χρύσιππος. Σύγκειται δὲ τὸ τεῦχος ἐκ φύλλων 302 ἐν σχήματι τετάρτου, περὶ τὴν ΙΙΙ' ἑκατονταετηρίδα γραφέν. Τῶν δὲ κεφαλαίων ἡ ἐπιγραφὴ ὡδέ πως ἔχει:

α') Περὶ φιλαργυρίας καὶ περὶ πλεονεκτίας. β') Περὶ φίλων. γ') Τι ἔστι χυθέμνηοις, καὶ περὶ τῆς ἀστάτου καὶ ἀβεβαίου τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καταστάσεως. δ') Περὶ αμαρτίας. ε') Περὶ δρκου καὶ ἐπιορκίας. σ') Περὶ λύπης καὶ ἀθυμίας. ζ') Περὶ τονθεσίας καὶ διδαχῆς. η') Περὶ ἐλπίδος. θ') Περὶ γαστριμαργίας. ι') Περὶ συνηθείας καὶ ἔθους. ια') Περὶ ἔξαγορεύσεως, καὶ ἐὰν μετὰ τὴν ἔξαγόρευσιν πάλιν ὠλισθησεῖ (ἔλλιπές). ιβ') Περὶ ὄπτου (ἔλλιπές τῆς ἀρχῆς). ιγ') Περὶ ὑπερηφανείας καὶ τυπεινοφροσύνης. ιδ') Περὶ γλωσσαλγίας, λοιδορίας καὶ γιθυμρισμοῦ. ιε') Περὶ κολακείας. ιι') Περὶ σιωπῆς καὶ ησυχίας καὶ τοῦ γυλάττειν μνησήμιον. ιζ') Περὶ ἐπιμελείας ψυχῆς. ιη') Περὶ γέλωτος. ιθ') Περὶ ἀρχῆς καὶ ἔξονστας. ιχ') Περὶ βασιλέως χρημάτων καὶ ἀχρήστων. ια') Περὶ φόρου καὶ διαβολῆς. ιβ') Περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. ιγ') Περὶ ὀκενηρίας καὶ γογγυσμοῦ. ιδ') Περὶ μέθης. ιε') Περὶ φθόνου. ιι') Περὶ δόξης. ιζ') Περὶ ἀνδρείας καὶ ιοχύος. ιη') Περὶ ἀγγείας καὶ σωφροσύνης. ιθ') Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου. λ') Περὶ τοῦ ἔχειν φόβον Θεοῦ. λα') Περὶ ἐνυπνίων. λβ') Περὶ κενοδοξίας. λγ') Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδοντος. λδ') Περὶ θαράτου καὶ τῶν ἐκεῖθεν δειγμάτων. λε') Περὶ κάλλους καὶ βλακείας. λε') Περὶ γήρως καὶ γεότητος. λζ') Περὶ εὐγενείας καὶ δυσγενείας. λη') Περὶ φιλαντίας. λθ') Περὶ ιατρῶν. μ') Περὶ ἔχθρων. μα') Περὶ πολυπραγμοσύνης. μβ') Περὶ ἀφροσύνης. μγ') Περὶ γυναικῶν ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν. Εἴθ' οὕτω περιέχονται καὶ ταῦτα:

α') Τοῦ διόνου πατρὸς ἡμιῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου Λόγος εἰς τὸν Πάγκαιον Ἰωσῆφ. β') Βίος τῆς δοτας Μαρίας τῆς Λιγυπτίας¹.

Ζ'.

ΑΔΗΛΟΥ [ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ]

Τεῦχος ἐκ φύλλων 295 ἐν σχήματι ὅγδου, τῆς ἀρχῆς καὶ τέλους ἔλλιπές, περὶ τὴν ΙΑ' δὲ ἑκατονταετηρίδα γεγραμμένον. Ἔστι δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ Χρονικὴ Ἰστορία. Ἡ μὲν οὖν συνέχεια τῆς ἑκλιπούστης ἀρχῆς οὐδὲν ἄλλα ἔστιν ἢ ἀπολογία καὶ ὑπεράσπισις τοῦ μοναχικοῦ βίου, θερμοσάτῳ ζῆλῳ ἐκπιθεμένη ἀχρὶ τοῦ δεκάτου ὅγδου φύλλου τοῦ τεύχους. Ἔξ ύστερων μέντοι

¹ Ἔστιν δὲ ὑπὸ Σωφρονίου πατριάρχου Ἰεροτολύμων συγγραφεῖς ἀλλὰ καὶ οὗτος, ὡς καὶ ὁ πρόστυτος εἰσὶν ἔλλιπεῖς.

γε ἔρευνῶν ἔγνωμεν ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ Χρονικὸν Γεωργίου μοναχοῦ τοῦ καὶ Ἀμαρτωλοῦ ἐπικεκλημένου, οὗτινος καλή τε καὶ διηκριθωμένη ἔκδοσις ἐγένετο ἐν Πετρουπόλει τῷ 1859 ὑπὸ τοῦ σοφοῦ τῆς βυζαντινῆς ιστορίας τε καὶ ἀρχαιολογίας Ἰόριος Ἐδουάρδου De Muralt.

Η'.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ [ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ]

Τεῦχος ἐν σχήματι τετάρτου, περιλαμβάνον ἐν ὅλοις 222 φύλλαις τὸν *Bιον* Ἰωάσαρ βασιλέως τῶν Ἰνδῶν. Γέγραπται δὲ τούτων κατὰ τὴν IB' ἑκατονταετηρίδα ὑπ' ἀμαθοῦς ἀντιγραφέως¹.

Θ'.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

Τεῦχος ἐν σχήματι τετάρτου, ἐκ φύλλων 116, περιλαμβάνον τὸν *Bιον* τοῦ δούλου Παχωμίου. Ἐν δὲ τῷ τέλει ὁρίζεται ἡ ηλικία αὐτοῦ διὰ τοῦτο σημειώματος: «Ἐτελειώθη τὸ παρόν βιβλιδάριον μηρὶ ἀνύγουστῳ εἰς τὰς ζ', ημέρᾳ ἔκτῃ, ἵνδικτιῳ δεκάτῃ, ἐτειξαχιχιλιοστῷ ἐπτακοσιοστῷ» († 1192).

Ι'.

ΑΔΗΛΟΥ [ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ]

Ἐλλιπὲς τῆς τε ἀρχῆς ἐστι καὶ τοῦ τέλους τόδε τὸ τεῦχος. Περιέχει δὲ Ηαλιαῖς Γραφῆς Ἀπορίας καὶ Λύσεις διαφόρους, ἥτοι εἰς τὴν Γένεσιν, Ἐξοδον, Ἀριθμούς, Λενιτικόν, Δευτερούμιον καὶ Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, καὶ ἀπαρτίζεται ἐκ φύλλων 132 ἐν σχήματι τετάρτου μικροῦ, γραφὲν ἵσως περὶ τὴν IA' ἑκατονταετηρίδα ὑπὸ δύο χειρῶν διαφόρων. Αρχεται δὲ ἐκ τοῦ IB' κεφαλαίου τῆς Γενέσεως, ΞΔ' δὲ καθ' ἣν ἔχει διαίρεσιν ἐν τοῖς κεφαλαίοις τῶν Ἀποριῶν, καὶ τελευτὴ εἰς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ. Ἐστι δὲ τὸ βιβλίον, ὡς ἐξ ὑστέρων ἔρευνῶν ἔγνωμεν, τοῦ μακαρίου Θεοδωρῆτου ἐπισκόπου Κύρου Εἰς τὰ "Ἀποριαὶ τῆς Θείας Γραφῆς.

ΙΑ'.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Ἡτοι αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ αἱ τοῦ Ηανδού, Ηέτρου, Ἰωάννου, Ἰακώβου καὶ Ἰούδα Ἐπιστολαί, αἱ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐν περικοπαῖς ἀναγινωσκόμεναι. Τὸ μὲν οὖν τεῦχος ἀπαρτίζεται ἐκ φύλλων 298 ἐν σχήματι τετάρτου, ἐστι δὲ γεγραμμένον κατὰ τὴν IA', ὡς συμβαλλόμενα, ἑκατονταετηρίδα, φέρον καὶ σημεῖα τῶν τῆς παλαιᾶς μουσικῆς φωνῶν.

IB'.

ΟΜΟΙΟΝ

Καὶ τὸ τεῦχος τοῦτο ὅμοιόν ἐστι τῷ ἀνωτέρῳ, ἀνευ μέντοιγε τῶν φωνῶν τῆς μουσικῆς. Περιέχει δὲ φύλλα 278 ἐν σχήματι δύοδου, ἐλλιπὲς δὲ τῆς ἀρχῆς, συνημμένην δὲ ἔχον ἐν τέλει

¹ "Ἔτε καὶ τεῦχ. PK'. Ἐξεδέθη δὲ τὸ πρῶτον δὲ Βίος αὐτος ὑπὸ τοῦ εὐκλεοῦς Βοισσονάδου (Boissonade) ἐκ τοῖς αὐτοῦ Ἀνεκδότοις, τόμ. Δ', σελ. 1—365.

καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Γέγραπται περὶ τὴν ΙΔ' ἑκατονταετηρίδα.

ΙΓ'.

ΟΜΟΙΟΝ

“Ομοίόν ἐστι καὶ τοῦτο τοῖς προηγουμένοις, γεγραμμένον ἐν φύλλοις 263 ἐν σχήματι τετάρτου. Ἡ δὲ γραφὴ τῆς ΙΓ' ἐστὶν ἑκατονταετηρίδος. Τὰ τούτου ἔξωφυλλα εἰσὶν ἀποσπαράγματα εἴς ἄλλου τεύχους, ὅπερ περιέχει τοὺς Λόγους Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου.

ΙΔ'.

ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἐγράψῃ τόδε τὸ τεύχος ἐν ᾧτει θεογονίας φσί, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ινδικτιώνος θ', καὶ σύγκειται ἐκ φύλλων 251 ἐν σχήματι τετάρτου μεγάλου. Περιέχει δέ:

α') Τὰς Ηράξεις τῷ Αποστόλῳ. β') Τὰς Ζ' Καθολικὰς Ἐπιστολὰς Ἰακώβου, Ηέτρου, Ἰωάννου καὶ Ἰούδα, καὶ γ') Τὰς ΙΔ' Ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου.

Τοῦ μὲν οὖν τεύχους προτέτακται: Εὐθαλίου Διακόνου Ηρόλογος εἰς τὰς ΙΔ' τοῦ Παύλου ἐπιστολάς¹ μεθ' ὃν: Ἀπόδημία Παύλου τοῦ Αποστόλου είτα: Μαρτύριον τοῦ ἀγίου Αποστόλου Παύλου καὶ μετὰ τοῦτο: Ἰππολύτου Θηβαίον χρονογράφον ἐκ τῷ Χρονικῷ αὐτοῦ συγγραμμάτων². Εἶτα οὕτως: Ὅπόθεσις τῆς βιβλίου τῷ Πράξεω, ἢ ἐπισυνήπται καὶ σύντομος βιογραφία τῶν ΙΒ' Αποστόλων μεθ' ἣν ἐπεταί: Ἐκθεσις τῶν κεφαλαίων τῷ Πράξεω. Πρὸ δὲ τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν τέτακται: Ηρόλογος Ἀθανασίῳ προσερνούμενος, τοῦ αὐτοῦ πάντως Εὐθαλίου. Ἐχει δὲ καὶ Ὅπόθεσις εἰς ἑκάστην τῶν Ἐπιστολῶν.

ΙΕ'.

ΟΜΟΙΟΝ

Τεῦχος ἐν φύλλῳ, γεγραμμένον πιθανῶς περὶ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα ὑπ' ἀντιγραφέως ἀμαθεστάτου. Σύγκειται δὲ ἐκ φύλλων 357 καὶ περιέχει ταύτα τῷ προηγουμένῳ. Καὶ τῶν μὲν Πράξεων καὶ τῶν Ἐπιστολῶν προτέτακται Ηρόλογος, ἐν φάνεινών ὁ συγγραφεὺς τὴν τῆς θείας Γραφῆς μελέτην φησίν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπιμελῶς ἐν αὐτῇ ἐπεδόθη καὶ τὴν ἔξηγησιν ἐποίησατο «πειθαρχήσας, ὡς λέγει, ἀδελφικῆ καὶ γνησίᾳ διαθέσει». Είτα δὲ ἐπεταί ἀνακεφαλαίωσις τῶν ἀναγνώσεων, καὶ ὡν ἔχουσι κεφαλαίων καὶ θείων μαρτυριῶν, καὶ δοσῶν ἑκάστη τούτων στίχων τυγχάνει. Εἶτα οὕτω καταλέγονται τὰ βιβλία καὶ τὰ κεφαλαία τῆς θείας Γραφῆς, εἴς ὡν ἐλήφθησαν αἱ μαρτυρίαι. Ἐν δὲ τῷ περιστελλόφ τῶν Πράξεων φέρονται σποράδην βραχύτατα Σχόλια, ὑπ' ἄλλης νεωτέρας χειρὸς γεγραμμένα. Ἐχόμενα δὲ τούτων ἐστὶ ταῦτα: α') Ηρόλογος τῷ Ζ' Καθολικῶν Ἐπιστολῶν. β') Ηρόλογος τῷ ΙΔ' Ἐπιστολῶν Παύλου, ἐν φάνειν τῷ Αποδημίᾳ, καὶ τέλος τὸ Μαρτύριον τοῦ Αποστόλου. γ') Ἀραχεφαλαίωσις τῷ ἀναγνώσεω, καὶ ὡν ἔχουσι τὴν Ἐπιστολὴν κεφαλαίων, μαρτυριῶν, καὶ στίχων. Ταῦτα δὲ πάντα, ὡς εἴς ὑστέρων φροντίδων ἔγνωμεν, εἰσὶ πονήματα τοῦ αὐτοῦ τῷ καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει μνημονευομένῳ Εὐθαλίου Διακόνου.

Εἰς μόνας δὲ τὰς τοῦ Παύλου Ἐπιστολὰς φέρεται καὶ Ἐρμητεῖον περὶ τὴν φαν τοῦ τεύχους,

¹ Βλέπε καὶ τὸ παρατίκα ἐπόμενον τεῦχος.

² Πραγματεύεται περὶ τῆς πρὸς τὸν Κύριον συγγενείας Ἰακώβου τοῦ πρώτου Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου.

δμοία ἐν τοῖς πλείστοις τῇ τῆς Φαρμακιδείου ἐκδόσεως· πλὴν ὅτι, ὅπου ἐν ἔκείνη γράφεται τὸ "Ἄλλως ἢ" Ἄλλο, τὸ ἄλλετερον χειρόγραφον ἔχει ὀνομαστὶ τοὺς ἔξης Πατέρας: Ἰωάννου, Κυριλλου, Οἰκουμενίου, Γερραδίου, Θεοδωρήτου, Σευηριανοῦ, Ἰσιδώρου. Εὑρηται δὲ καὶ νεωτέρας χειρὸς παρασημειώσεις, καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ τεύχους οἱ ἔξης στίχοι:

"Οντως ἔρωτας θεῖον ἐνστερνισάμενος,
Κινῶν τε τὸν νοῦν πρὸς βιωφελεῖς τρίβοντος,
Καὶ πνεύματος τὸ θεῖα συζητῶν βαθη,
Καὶ τῆς Γραφῆς τὸν πλοῦτον ἐν ψυχῇ φέρων,
5 Ταύτην ἐναργῶς καὶ θεοφρόνως σῆγκν
"Ἐτευξε βίβλον, ὡς θεογράφους πλάκας,
Βασιλείος δὲ πρώτος τῶν γνοταρίων,
Τιμαῖς ἀνάκτων εὔσεβις διεξάγων.

Πράξεις φέρουσαν τῶν μαθητῶν τοῦ Λόγου,
10 Νόμους τε τούτων καὶ σοφὰς παρατίνεσεις.
"Ως ἂν δι' αὐτῶν βελτιωθεῖς τὸν βίον,
Καὶ τὰς ἐν κύτῳ δυσχερεῖς περιστάσεις
Κατευμαχίζων καὶ διευθύνων ἀμα,
Εὔροις συνεργούς πᾶσιν ἐν τοῖς πρακτέοις,
15 Ψυχῆς τε καὶ μάλιστα θερμούς προστάτας.

ΕΤΕΡΟΙ

"Ω νοῦς διαυγής, ὡς θεόφθοιγγον στόμα,
"Ω Πατέλε μάστα τῶν ἀποκρύφων λόγων,
Τῶν σῶν ἔρων τις πανσόφων διδαγμάτων,
Ποθεῖ τὸ κάλλος τῆς ἀνω θεωρίας,
5 Οὐτως ἔδειξε Βασιλείος προεφόρως,
Πανευκλεής καὶ πρῶτος ἐν γνοταρίοις.
"Ὕπερ γάρ ἀλλού κτήματος τῶν τιμίων,
Χρυσοῦ τε παντὸς σηρικῶν τε νημάτων,
Καὶ στιλπνότητος ἀνθράκων καὶ μαργαρίτων,
10 Τούτων ἀγασθεῖς τὴν ἀοιδίμον χάριν,

Εἰς ἐν συνῆψε πυκτίον θεοφρόνως.
"Άλλ' αὐτὸς αὐτῷ ταῖς λιταῖς σου, πακιμάκαρ,
Γενοῦ συνεργός, σύμμαχος, καὶ προστάτης
"Ἐν τῇ παρούσῃ τοῦ βίου μοχθηρίᾳ,
15 Καὶ τῇ δικαίᾳ τοῦ Κριτοῦ παρουσίᾳ.
"Ο γοῦν ἐρευνῶν τεχνικῶς τὰ βιβλία,
Γραφάς τόνους τε, καὶ χρόνους, καὶ πνεύματα,
Σύγγνωθί μοι πταίοντι καὶ πεπτωκότι:
Βροτὸς γάρ ὃν ἡμαρτον, οὐ θαυμαστόν.

ΙΓ'.

ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Τὸ τεῦχος τοῦτο φύλλα περιέχον 197 ἐν φύλλῳ γεγραμμένον ἐστὶ περὶ τὴν Ἡ ἐκαπονταετηρίδα ὑπὲν ἀντιγραφέως ἀμαθεστάτου. Περιλαμβάνει δέ:

α') Τὰς Ηράξεις τῷ Αποστόλῳ. β') Τὰς Καθολικὰς Ἐπιστολὰς Ἰωάννου, Πέτρου, Ἰωάννου καὶ Ἰούδα. γ') Τὰς ΙΔ' Ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου, ἐξ ὧν λείπει περὶ τὸ τέλος τοῦ τεύχους μέρος τῆς Ηρᾶς Τίτον, καὶ δλη ἡ Πρὸς Φιλίμονα. Ἐχει δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ ἐκάστου μέρους τὴν εἰς ἀναγρώσεις, κεφάλαια, μαρτυρίας καὶ στίχον διαίρεσιν, ὡςπερ καὶ τὸ προηγουμένον, πλὴν τῆς Ἐρμηνείας. Ἐν τῷ εἰς τὰς Ηραλόγω λείπουσι δύο φύλλα. Τὸ μέντοι περιλιπόμενον, ἔτι δὲ καὶ οἱ προτασσόμενοι τῶν Ἐπιστολῶν Πρότογοι, Προγράμματα, κτ.λ. ὅμοιά εἰσι τοῖς ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει.

ΙΖ'.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΑΣΚΗΤΙΚΟΝ

Δῆλον ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιγραφῆς ὅτι περιλαμβάνει τὸ τεῦχος πολλῶν ἐν ἔρημίαις βιωσάντων ἀσκητικῶν ἀνδρῶν ἔρωτήσεις, ἀποκρίσεις, προτροπὰς εἰς ἀσκησιν καὶ ἀναχώρησιν ἐκ τοῦ κόσμου κλπ. μεθ' & εὑρηται: Τοῦ ἀγίου Αθανασίου ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας, Πρὸς Ἀρτιοχον ἀρχογία. Ήερὶ πλείστων καὶ ἀναγκαίων ζητημάτων ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς ἀπορροφμένων, καὶ παρὰ πᾶσι χριστιανοῖς γινώσκεσθαι ὀφειλομέρων. Ο μὲν οὖν προτεταγμένος

πίναξ ἐρωτήσεις περιέχει ρλγ'. 'Αλλ' αἱ ἀποχρέσεις εἰσὶ μόνον ρκβ', φύλλων τινῶν ἔκπεσόντων ἐν τῷ τέλει. Σύγκειται δὲ ἐκ φύλλων 209 ἐν σχήματι τετάρτου, γραφὴν ἐμφανὸν τῆς ΙΕ' ἔκαποντας τηρόδος.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ Β.

ΙΗ'.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Τεῦχος ἐν φύλλῳ περιέχον φύλλα 366, γεγραμμένον περὶ τὴν Γ' ἔκαποντας τηρόδος. "Ἐνεστὶ δὲ ἐν αὐτῷ τὰς.

α') Εἰς τὸν καὶ τὸν Ψαλμόν, ἐνθα καὶ Κατὰ τοκιζότων, 'Ομιλία Γ'. β') Εἰς τὸ «Πρόσεχε πειπτῷ». γ') Κατὰ πλουτούντων. δ') Κατὰ πλουτούντων, Λόγος Β'. ε') Εἰς τὸν Φαλμοὺς ζ', κη', κθ', λβ', λγ', λς', μδ', με', μη', νθ', ξα', ριδ', ριε', ριλβ', 'Ομιλία ΙΕ'. ζ') Περὶ ηστείας, Λόγοι Β'. η') Κατὰ μεθυόντων. ι') Περὶ ὄργης, Πρός τινα εὐερπετώτως περὶ τὸ πάθος ἔχοντα. θ') Περὶ φθόνου. ι') Περὶ τοῦ πῶς δεῖ σωφρόνως καὶ εὔσεβως ζῆν. ια') Περὶ τοῦ μὴ προσηλῶσθαι τοῖς βιωτικοῖς, καὶ περὶ τοῦ γενομένου ἐμπρησμοῦ εἶναι τῆς ἐκκλησίας. ιβ') Περὶ εὐχαριστίας. ιγ') Εἰς τὴν μάρτυρα 'Ιονιλίτταν, καὶ Περὶ εὐχαριστίας, Λόγος Β'. ιδ') Εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν. ιε') Εἰς τό: "Οτι οὐκ ἔστιν αλιος τῶν κακῶν ὁ Θεός. ιι') Περὶ Παρθενίας. ιζ') 'Ομιλία Παραμνθητικὴ ἀσθενοῦντι. ιη') Περὶ ἑλέονς καὶ κρίσεως. ιθ') 'Ομιλία φηθεῖσα ἐν Λαχίζοις. ιχ') 'Ομιλία ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ. ια') Εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Γέρρηησιν. ιβ') 'Ομιλία προτρεπτικὴ εἰς τὸ βάπτισμα. ιγ') 'Ομιλία εἰς φωτιζομένους. ιδ') Περὶ Τριάδος, καὶ εἰς Μάμαρτα μάρτυρα. Ελέχθη δὲ ἐν τῇ μηῆμη αὐτοῦ. ιε') Εἰς τὰ ὑδατα καὶ Εἰς τὸ ἄγιον βάπτισμα. ιζ') Εἰς τοὺς ἄγιους Τεσσαράκοντα μάρτυρας. ιη') Εἰς Γόρδιον μάρτυρα. ιη') Εἰς Βαρλαὰμ μάρτυρα. ιθ') Περὶ πίστεως. λ') Εἰς τό: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος». λα') Κατὰ Σαβελλιανῶν καὶ Ἀρειανῶν καὶ τῶν Ἀρομοίων. λβ') Περὶ τοῦ μὴ δεῖται τρεῖς θεοὺς καταγγέλλεσθαι. λγ') Εἰς τὰ κατὰ τὸν Κάιν ἐπτὰ ἐκδικούμενα. λδ') Εἰς τό: "Οτι ἀκατάληπτός ἔστιν ὁ Θεός. λε') Πρὸς τοὺς νέους, δπως ἀν ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ὡφελοῦντο λόγων. λς') Πρὸς Παρθένον ἐκπεσοῦντα. λζ') Εἰς μονάζοντα ἐκπεσόντα. λη') Πρὸς Οὐρβανίκιον μονάζοντα. λθ') Πρὸς τὸν αὐτόν, Περὶ ἐγκρατείας. μ') Πρὸς Χιλωτα ἴδιον μαθητήν. μα') Πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Δύσεως. μβ') Πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Δύσεως. μγ') Πρὸς τοὺς Δυτικούς. μδ') Πρὸς τοὺς ἐν Σωζοπόλει. με') Επιστολὴ εἰς τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, Περὶ ἀσκήσεως. μζ') Πρὸς Ἀμφιλόχιον παρὰ Ἡρακλείδοντα. μζ') Περὶ τοῦ μὴ δεῖται δρκοῦν. μη') Εἰς τὸ φητὸν τοῦ Εὐαγγελίου: «Τὴν δὲ ὥραν ἐκείνην ἢ τὴν ἡμέραν οὐδεὶς οἰδει, εἰμὴ ὁ Πατήρ». μθ') Πρὸς τὰς Καρονικάς. ν') Πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους τοῦ μὴ χειροτονεῖται ἐν δώροις. να') Εἰς τὸ ἄγιον Πάσχα. νβ') Πρὸς Συμπλικίαν Συγκλητικὴν αἱρετικήν, Κατὰ εὐτούχων δούλων αὐτῆς ὑβρισάντων τὸν ἄγιον. νγ') Τυποτύπωσις ἀσκήσεως. νδ') Προοίμιον. νε') Περὶ πίστεως. νε') Πρόλογος ἀσκητικός. νζ') Πρόλογος ἑτερος Ἀσκητικῶν διατάξεων τῶν κατὰ πλάτος ἐκτεθέντων παρ' αὐτοῦ κεφαλαιῶν. νη') Ἀρχὴ τῶν κατ' ἐπιτομὴν Ἀσκητικῶν κεφαλαιῶν. νθ') Καὶ δσα ἐπιτίμια τοῖς ἀμαρτάρουσιν. ξ') Επιστολὴ πρὸς Καρονικήν. ξα') Περὶ τοῦ πῶς δεῖ κοσμεῖσθαι τὸν μοραχόν. ξβ') Λόγος ἀσκητικός καὶ παραίρεσι περὶ ἀποταγῆς βίου καὶ τελείωσεως πνευματικῆς. ξγ') Ἀσκητικαὶ διατάξεις πρός τε τοὺς ἐν κοινωνίαις καὶ τοὺς κατὰ μόρας